

ශ්‍රී ලංකා විභාග දෙපාර්තමේන්තුව
இலாங்கைப் பர்ட்சைத் திணைக்களம்
අ.පො.ස. (ල.පෙ.ල) විභාගය / ක.පො.த. (உயர் தர)ப் பர்ட்சை - 2019

නව නිර්දේශය/ ප්‍රතිච්‍රියා පාටත்தිට්තම්

විෂයය අංකය
පාට ඩිලක්කම්

23

විෂයය
පාටම්

දේශපාලන විද්‍යාව

ලක්ණු දීමේ ජරිභාවිය/ප්‍රස්ථි බුද්‍යන්ගුම் තිට්තම්
I පත්‍රය/පත්තිරාම I, A කොටස

ප්‍රශ්න අංකය විනා ඩිල.	පිළිබුරු අංකය විභාග ඩිල.	ප්‍රශ්න අංකය විනා ඩිල.	පිළිබුරු අංකය විභාග ඩිල.	ප්‍රශ්න අංකය විනා ඩිල.	පිළිබුරු අංකය විභාග ඩිල.
01.	1	11.	3	21.	3
02.	5	12.	5	22.	1
03.	3	13.	5	23.	4
04.	4	14.	4	24.	2
05.	2	15.	5	25.	2
06.	1	16.	3	26.	5
07.	4	17.	2	27.	1
08.	4	18.	3	28.	2
09.	1	19.	1	29.	4
10.	2	20.	1	30.	3

★ විශේෂ උපදෙස්/ බිසේට අඩ්‍යුවුත්තල් :

එක් පිළිබුරුව/ ஒரு சரியான விடைக்கு 02 ලක්ණු බැංක්/ප්‍රස්ථි ව්‍යෙත්ම

මුළු ලක්ණු/மொத்தப் ප්‍රස්ථිகள் 2 × 30 = 60

B කොටස

31. සංධිය ආණ්ඩුකුමයේ දෙකක් නම් කරන්න.

- ස්වාධීපත්‍ය බලය මධ්‍යම ආණ්ඩුව හා ප්‍රාන්ත ආණ්ඩු අතර බෙදී පැවතීම.
- සාමේක්ෂ වශයෙන් ස්වායත්ත ආණ්ඩුකුල දෙකක් පැවතීම.
- ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාව අනම්‍ය වීම.
- මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ව්‍යවස්ථාදායකය ද්වී මාණ්ඩලික වීම.
- ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාව අර්ථක්තනය කිරීමේ බලය ගෞෂ්ඨාධිකරණයට හෝ ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථා අධිකරණයට හෝ පැවතීම.
- මධ්‍යම ආණ්ඩුව හා ප්‍රාන්ත ආණ්ඩු අතර ගැටලු නිරාකරණයට ගෞෂ්ඨාධිකරණය හෝ ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථා අධිකරණයක් හෝ පැවතීම.
- ද්වී හේදිත (Dual), බෙදුණු, පුරවැසිභාවය / තල දෙකක පුරවැසිභාවය පැවතීම.

32. සංධිය ආණ්ඩුකුම බිජිවන ක්‍රම දෙකක් තිබේ. එම ක්‍රම දෙක නම් කරන්න.

- ස්වාධීන රාජ්‍යයන් ලෙස වෙන්ව පැවති දේශපාලන ඒකක එකට එකතු වී සංධිය රාජ්‍යයක් පිහිටුවා ගැනීම.
- ඒකීය රාජ්‍යයන් ලෙස පැවති රාජ්‍යයන් සංධිය රාජ්‍ය බවට පත්වීම.

33. ඒකීය ආණ්ඩුකුමයේ වාසි දෙකක් සඳහන් කරන්න.

- ආණ්ඩුකරණ ක්‍රියාවලියේ සංකීරණතා අවම වීම.
- සාමේක්ෂ වශයෙන් කාර්යක්ෂම ආණ්ඩු ක්‍රමයක් වීම.
- තීන්දු ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය පහසු වීම.

34. ජනාධිපති ආණ්ඩුකුමයක ව්‍යවස්ථාදායකය සහ විධායකය අතර ප්‍රධාන වෙනස්කම් දෙකක් පවතී. එම වෙනස්කම් දෙක සඳහන් කරන්න.

- ව්‍යවස්ථාදායකය සහ විධායකය වෙන වෙනම තේරේ පත්වීම.
- ව්‍යවස්ථාදායකයේ සහ විධායකයේ නිල කාලය සමගාමීව අවසන් නොවීම.

35. යටත්විඵ්‍ය ඇති කිරීමේ ක්‍රම දෙකක් පැවැතු තිබේ. එම ක්‍රම දෙක නම් කරන්න.

- නව දේශයන් සොයාගෙන එය ජනාධාරු කර මවි රාජ්‍යයේ ආධිපත්‍යයට යටත්ව ඒම නව දේශය පවත්වා ගැනීම.
- පෙර ජනාධාරු වූ පුදේශයන් බලගතු රාජ්‍යයක් විසින් ගිවිසුමකින් හෝ යුද බලයෙන් හෝ ඇදාගෙන තම ආධිපත්‍යය යටතේ පාලනය කිරීම.

36. යටත්විඵ්‍ය පාලකයින්ට ලංකාවේ ආණ්ඩුකුම ප්‍රතිසංස්කරණ හඳුන්වා දීමට බලපෑ අභිප්‍රේරණ දෙකක් නම් කරන්න.

- ආරක්ෂක හා පරිපාලන වියදම් අඩුකර ගැනීම සඳහා
- සාර්ථක යටත් විජ්‍යතය පාලනය කිරීම අපහසු වීම නිසා.
- යටත් විජ්‍යත මවි රාජ්‍යයේ උපරිම යහපත වෙනුවෙන් හාවිතයට ගැනීම සඳහා.
- යටත් විජ්‍යතයේ සංස්කෘතිය විජ්‍යත කාරකයාගේ අවශ්‍යතාව අනුව වෙනස් කර ගැනීමේ අවශ්‍යතාව.

37. පහත සඳහන් තේමා යටතේ, කෝල්ඩොක්-කුමරන් කොමිසම ඉදිරිපත් කළ නිරදේශය බැහින් සඳහන් කරන්න.

1. අධිකරණය

- ඒකීය අපරාධ නීති ක්‍රමයක්/ අපරාධ විනිශ්චය ක්‍රමයක් හඳුන්වා දීම.
- ස්වාධීන, ක්‍රමානුකූල අධිකරණයක් බිජි කිරීම.

2. ආණ්ඩුකාරයාගේ බලතළ

ආණ්ඩුකාරයාගේ බලතළ සංවරණය කිරීම සීමා කිරීම සඳහා ව්‍යවස්ථාදායක සහා විධායක සහා පිහිටුවීම.

38. රාජ්‍යයක විදේශ ප්‍රතිපත්තිය තීරණය වීමට බලපාන සාධක දෙකක් නම් කරන්න.

- භු දේශපාලනික පිහිටීම.
- සමාජ හා සංස්කෘතික සාධක
- දේශපාලන ආර්ථිකය
- පාලන තන්තුයේ දේශපාලන අභිලාෂ
- කළාපීය හා ජාත්‍යන්තර බල තුළනය
- ජන සමාජයේ අපේක්ෂා සහ අධිපති දාෂ්ඨීන්

39. දේශපාලන විද්‍යා විමර්ශනයේ සාම්ප්‍රදායික ප්‍රවේශ දෙකක් නම් කරන්න.

- දාර්ශනික ප්‍රවේශය
- තුලනාත්මක ප්‍රවේශය
- එළිඛාසික ප්‍රවේශය
- ආයතනික ප්‍රවේශය
- තෙනතික ප්‍රවේශය

40. පහත සඳහන් ප්‍රකාශනවලින් විස්තර කෙරෙන සමාජයේ ඇති දේශපාලන සංවිධාන දෙක නම් කරන්න.

1. ස්වාධීපත්‍යය පිහිටා ඇති කේන්ද්‍රීය ආයතනය

රාජ්‍යය

2. රාජ්‍යයේ ප්‍රධාන නියෝජිතයා

ආණ්ඩුව

41. ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සමාජවල දේශපාලන පක්ෂ සතු කාර්යයන් දෙකක් නම් කරන්න.

- නියෝජනයේ ප්‍රධාන මාධ්‍යය වීම.
- දේශපාලන ප්‍රභු ස්ථිරයක් නිර්මාණය කිරීම හා එයට අප්‍රති කොටස් බැඳවා ගැනීම.
- සමාජ කණ්ඩායමවල දේශපාලන අරමුණු සම්පාදනය කිරීම.
- මහජන/ඡන්දායක අභිලාෂ දේශපාලන ක්‍රියාවලිය ඇතුළට ගෙන ඒම.
- මහජනයා දේශපාලන ක්‍රියාකාරීත්වය මෙහෙයුම් සහ එයට නායකත්වය දීම.
- ආණ්ඩුවේ කටයුතු සංවිධානගත කිරීම.

42. තුළතන ජාතික රාජ්‍යයේ ලක්ෂණ දෙකක් නම් කරන්න.

- එක් ජාතියකට එක් රාජ්‍යයක්ද යන සිද්ධාන්තය මත සංවිධානය වී පැවැතිම.
- රාජ්‍යයේ හොඟීමිකත්වය.
- නිශ්චිත දේශ සීමා තිබේම.
- රාජ්‍යය බලය මධ්‍යගත වී තිබේම.
- එක් ජාතියකට තිබිය හැකිකේ සජාතිය සංස්කෘතික සහ ජාතික අන්තර්ජාලක් යැයි සැලකීම.
- අභ්‍යන්තර සහ බාහිර ස්වාධීපත්‍යය.

43. සමූහාණ්ඩ්වාදයේ ප්‍රධාන උපකළුපන දෙකක් නම් කරන්න.

- රාජ්‍ය නායකයා මහජන ජන්දයෙන් තෝරී පත් වීම.
- මහජන පරමාධිපත්‍යය පිළිගැනීම.
- දේශපාලන වශයෙන් සක්‍රීය පුරවැසියා යන අදහස පැවතිම.
- රාජාණ්ඩ්වාදයට විරුද්ධ වීම.

44. සේල්බරි ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාව යටතේ, පාර්ලිමේන්තුව ආයතන තුනකින් සමන්විත විය. ඒවායින් දෙකක් නම් කරන්න.

- අග්‍රාණ්ඩ්කාරවරයා / කිරීටය
- සෙනෙට් සහාව / උත්තර මන්ත්‍රී මණ්ඩලය / ඉහළ මන්ත්‍රී මණ්ඩලය
- මහජන මන්ත්‍රී මණ්ඩලය / නියෝජිත මන්ත්‍රී මණ්ඩලය / පහළ මන්ත්‍රී මණ්ඩලය

45. රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති ජ්‍යෙන් ව්‍යුහයේ මිනැම පියවර දෙකක් නම් කරන්න.

- ප්‍රතිපත්ති න්‍යාය පත්‍ර සකස් කිරීම
- ප්‍රතිපත්ති සැකසීම
- ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාවත නැංවීම
- ප්‍රතිපත්ති ඇගයීම
- ප්‍රතිපත්ති සංශෝධනය කිරීම
- ප්‍රතිපත්ති ඇවර කිරීම

46. රාජ්‍යයේ විකාශනය පිළිබඳ මාක්ස්වාදී න්‍යායයේ ඉදිරිපත් කර ඇති මිනැම අවධි දෙකක් නම් කරන්න.

- ප්‍රාග් කොමියුනිස්ට් යුගය / පුරුව කොමියුනිස්ට් යුගය / ගෝත්‍රික යුගය
- වහල් සමාජ කුමය
- වැඩවසම් සමාජ කුමය
- ධනවාදී සමාජ කුමය
- සමාජවාදී සමාජ කුමය
- කොමියුනිස්ට් සමාජ කුමය

47. ගැටුම් පිළිබඳ දේශපාලන වර්ගීකරණයට අයත්, ගැටුම් වර්ග දෙකක් නම් කරන්න.

- අන්තර් රාජ්‍ය ගැටුම්
- රාජ්‍ය අභ්‍යන්තර ගැටුම්
- රාජ්‍ය නිර්මාණ ගැටුම්

48. 'සීමිත ආණ්ඩුව' යන සංකල්පයේ ලක්ෂණ දෙකක් නම් කරන්න.

- බලය අභිනියෝගනය කිරීම
- භාරකාරත්වය සහ කොන්දේසි සහගත බව
- සීමිත බුර කාලය
- නීතියේ ආධිපත්‍යය
- බලත්ල බෙදීම
- ආණ්ඩු බලය සංවරණ සහ තුළනය

49. 1978 ආණ්ඩුවෙහි 13 වැනි සංයෝධනයට අනුව, පළාත් සභාවක විධායකය ආයතන දෙකකින් සමන්විත ය. එම ආයතන දෙක නම් කරන්න.

1. ආණ්ඩුකාරවරයා
2. අමාත්‍ය මණ්ඩලය

50. වෙස්ටිමේන්සර් මාදිලිය අනුගමනය කළ නිදහස් ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුවෙහි ව්‍යවස්ථා දෙකක් නම් කරන්න.

- 1947 සේෂ්‍රේලරි ආණ්ඩු ක්‍රමය/ සේෂ්‍රේලරි ආණ්ඩු ක්‍රමය/ 1947 ආණ්ඩු ක්‍රමය/ 1947
- 1972 පළමු ජනරජ ආණ්ඩු ක්‍රමය/ 1972 ආණ්ඩු ක්‍රමය/ 1972

1. “දේශපාලනය යනු සමාජ හා විතයකි.” පැහැදිලි කරන්න.

(ලකුණු 20)

අභිමතකාර්ථය

දේශපාලනය රාජ්‍ය හා ආණ්ඩු පාලනයට පමණක් සීමා නොවී ජනතාව ප්‍රායෝගිකව සම්බන්ධවන ක්‍රියාවලියක් බව අවබෝධ කර ගැනීම සහ පුරවැසියන්ගේ සහභාගිත්වයෙන් තොරව දේශපාලනයක් පැවතිය නොහැකි බවත් දේශපාලනය පුරවැසියාගේ හා විතාවකි යන අදහසත් පිළිබඳව සිපුන්ගේ දැනුම සහ අවබෝධය මැන බැලීම මෙම ප්‍රශ්නයෙන් අපේක්ෂිතයි.

පිළිතුරේ අන්තර්ගතය

හැඳින්වීම (ලකුණු 03)

සාම්ප්‍රදායිකව දේශපාලනය යන්න තේරුමිගනු සහ විග්‍රහ කරනු ලැබුවේ රාජ්‍යය හා ආණ්ඩුකරණය සම්බන්ධ ක්‍රියාවලියක් ලෙසය. මෙම තේරුම් ගැනීම තුළ, රාජ්‍යයෙන් පිටස්තර ක්ෂේත්‍රවල සිදුවන දේශපාලනය පිළිබඳව දේශපාලන විද්‍යාවේ විෂය පථය වෙතට ගෙන ඒමට අවකාශයක් නොවිය. එබැවින්, දේශපාලනය පිළිබඳ වඩාත් සමකාලීන ප්‍රවේශය මගින් ඉස්මතු වන්නේ, රාජ්‍යය පිළිබඳ ක්ෂේත්‍රය දේශපාලනයට වැදගත් වන අතරම, දේශපාලනය යන්න රාජ්‍යයෙන් බැහැර ක්ෂේත්‍රවල ද සිදුවන බවයි. ඒ අනුව දේශපාලනය රාජ්‍ය බලය සම්බන්ධ බල අරගලවලට පමණක් සීමා නොකර, සමාජය තුළ විවිධ ආකාරවලින් සිදුවන සමාජ හා විතාවක් ලෙස ද දැකිය හැකිය.

සාකච්ඡාව (ලකුණු 14)

- “දේශපාලනය යනු සමාජ හා විතාවකි” යන ප්‍රකාශයේ ඇති අර්ථයක් නම, දේශපාලනය යනු වඩත්තිය දේශපාලනයින්ට පමණක් අයත් වඩත්තියක් නොවිය යන්නයි: එය සාමාන්‍ය ජනතාව වන පුරවැසියන් ද නිතිපතා යෙදෙන හා විතයකි.
- ඉහත දක්ෂී අර්ථයට අනුව, පුරවැසියෝ දෙනීකව දේශපාලනයේ යෙදෙති. ඔවුනු මැතිවරණවලදී ජන්දය දෙති. දේශපාලන පක්ෂවලට බැඳී දේශපාලන කටයුතුවල යෙදෙති. පක්ෂ රස්වීම්වල සහ ජන්ද ව්‍යාපාරවල යෙදෙති. විරෝධතා ව්‍යාපාරවලට සහභාගි වෙති. ඒ අතර ඔවුනු තම හිතවතුන්, අසල්වැසියන් සමග දේශපාලනය සාකච්ඡා කරමින් දේශපාලන සන්නිවේදනයේද යෙදෙති. දේශපාලන පුවත් පූවමාරු කර ගනිති. මේ මගින් පුරවැසියන් අතර ඇති දේශපාලන අවබෝධය සහ විද්‍යාතයත්, දේශපාලන විමසිලිමත් බවත් ගොඩ නගති.

- ජන්දය දීම යනු පුරවැසියන් සිදුකරන ඉතාම වැදගත් දේශපාලන ක්‍රියාවයි. එය වනාහි ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සමාජයක ඇති දේශපාලන හාවිතාවකි.
- ජන්දය දීම යනු සමාජමය ක්‍රියාවක් ද වෙයි. ජන්දය දීම මගින් පුරවැසියේ තීරණාත්මක කාර්යයන් දෙකක් සිදු කරති. පළමුව, තමන්ද, තමන් සාමාජිකයන් වන සමාජයද ආණ්ඩු කරන පාලකයින් තෝරා පත් කරති. දෙවනුව, මවුන්ට බලය පවරති. පළමුවැන්න පුරවැසියන්ගේ දේශපාලන කාර්යයේ ඇති වරණීය වගකීමයි. දෙවන්න බලය පැවරීමේ වගකීමයි.
- පුරවැසියන්ට රාජ්‍යය සමග සාමාන්‍යයෙන් ඇත්තේ වතු සම්බන්ධයකි. රාජ්‍යය සමග සාම්‍රු සම්බන්ධතා පවත්වන්නේ වෘත්තීය දේශපාලනයින් සහ රාජ්‍ය නිලධාරීන්ය.
- රාජ්‍යයට බාහිරව, සිවිල් සමාජයේ දේශපාලනය කිරීම මගින් ද පුරවැසියේ දේශපාලනයේ යෙදෙති. ඒ සිවිල් සමාජ ශේෂත්‍රයේ දේශපාලනයයි.
- සිවිල් සමාජය යනු පුරවැසියන්ට අනෙකාන්‍ය සූජසාධනය සහ සාමූහික උච්චතාකම් සාක්ෂාත් කරගැනීම සඳහා පුරවැසි සංවිධාන පිහිටුවා ගැනීමට ඇති සමාජමය අවකාශයයි. සූජසාධක සහ සමාජ සේවා අරමුණු සඳහා ඇති ස්වේච්ඡා සම්ති, ආගමික, සංස්කෘතික ආදි සංවිධාන ඒවාට අයත් වේ.
- මෙම සිවිල් සමාජ සංවිධානවල ද පුරවැසියේ ක්ෂේත්‍ර සහ බිම මට්ටමේ දේශපාලනයේ යෙදෙති. පුරවැසියන් සකීය පුරවැසියන් වන්නේ ඒ මගිනි. එම සංවිධානවල ක්‍රියාත්මක වීම තුළින් පුරවැසියේ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය ද ඉගෙන ගනිති. ග්‍රාමීය සහ බිම මට්ටමෙන් ඇති පුරවැසි සහ සිවිල් සමාජ සංවිධාන, ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පුරවැසියන් පුහුණු කරන පුහුණු පාසැල් ය.
- රාජ්‍යයෙන් පරිබාහිරව සිවිල් සමාජයේ සිදුවන පුරවැසි දේශපාලන ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳ නිදුසුන් ගැන ද මෙහි දී සඳහන් කළ හැකිය.
- මෙම සාකච්ඡාව ස්ත්‍රීවාදය වැනි දේශපාලන න්‍යාය සමග ද සම්බන්ධ කළ හැකිය.

නිගමනය (ලකුණු 03)

ඉහත සාකච්ඡාව සාරාංශ කරමින් දේශපාලනය යනු රාජ්‍යය, ආණ්ඩුව සහ රාජ්‍ය පරිපාලනය යන ක්ෂේත්‍රවලට පමණක් මෙන්ම රාජ්‍ය පාලකයින් සහ වෘත්තීය දේශපාලනයින්ට පමණක් ද සීමා නොවී සමාජයේ සාමාන්‍ය පුරවැසියන්ද සහභාගි වන සමාජ හාවිතාවක් ලෙස හැඳින්විය හැකි බව නිගමනය කළ හැකිය.

2. “රාජ්‍යය, සමාජයේ පවත්නා දේශපාලන බලයේ කේත්තීය ආයතනයයි.” සාකච්ඡා කරන්න.

(ලකුණු 20)

අභිමතකාර්ථය

මේ ප්‍රශ්නයේ අරමුණ, දේශපාලන න්‍යාය ආගුරෙයනුත්, සමාජයේ සාමාජිකයන් වශයෙන් තමන්ගේම අත්දැකීම් සහ නිරීක්ෂණය ආගුරෙයන් රාජ්‍යය පිළිබඳව අපේක්ෂකයින් සතු දැනුම පරික්ෂා කිරීමයි.

හැඳින්වීම (ලකුණු 03)

රාජ්‍යය යනු මුළු සමාජයේ අැති පැරණිතම සමාජ ආයතනයක් බවත්, එය දේශපාලන න්‍යායේ, දරුණුවාදයේ සහ විග්‍රහයේ ප්‍රධාන තේමාවක් බවත් සඳහන් කිරීමෙන් පිළිතුර ආරම්භ කළ හැකිය. එසේ වුවත්, අනෙකුත් සමාජ ආයතන සමග සැසදන විට රාජ්‍යයේ සුවිශේෂතාවක් තිබේ. එය නම්, රාජ්‍යය “දේශපාලන බලය” සමග සුවිශේෂ සම්බන්ධතාවක් ඇති සමාජ ආයතනයක් වීමයි. කිසිදු තුතන සමාජයකට රාජ්‍යයක් නොමැතිව පැවතිය නොහැකිය. එය දේශපාලනය කැටි කර ගෙන, එය සංකේතවත් කරන සහ ප්‍රකාශයට පත් කරන මූලික සමාජ ආයතනයයි.

මෙම පිළිතුරෙන් ඉදිරිපත් කරන සාකච්ඡාව කොටස් දෙකක් මත ගොඩ තැබු හැකිය.

- සමාජ ආයතනයක් ලෙස රාජ්‍යයේ ඇති සුවිශේෂත්වය කුමක්ද?
- එය දේශපාලන වින්තනයේ/න්‍යායේ පැහැදිලි කර තිබෙන්නේ කෙසේද?

සාකච්ඡාව (ලකුණු 14)

රාජ්‍යයේ ඇති විශේෂත්වය කුමක්ද?

එම විශේෂත්වය ගැන දේශපාලන වින්තනය/ න්‍යාය පැහැදිලි කරන ආකාරය (ලකුණු 03)

- සමාජ ආයතනයක් ලෙස රාජ්‍යයේ ඇති සුවිශේෂත්වය කුමක්ද?
- සැම සමාජයකම, එහි සාමාජිකයින් පාලනය කිරීමේ අරමුණ සහිත දේශපාලන ආයතන තිබේ. පාර්ලිමේන්තුව, කැළීනට මණ්ඩලය, රාජ්‍ය පරිපාලනය සහ නිලධර තන්තුය, පොලිසිය සහ සන්නද්ධ හමුදා, පලාත් පාලනය, අමාත්‍යාංශ, දෙපාර්තමේන්තු යන මේවා නිදසුන් ය.
- සමාජය පාලනය කිරීමේ එම අරමුණ සඳහා නීති සම්පාදනය, ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීම, යුක්තිය පසිඳුලීම, තීරණ ගැනීම සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම, පුරවැසියන් කිකරු කිරීම, ආර්ථිකය මෙහෙයුම්, පුරවැසියන්ගේ යහ පැවැත්ම සහ සුහසාධනය සහ අනෙකුත් සමාජ සහ රටවල් සමග සබඳතා පැවැත්වීම යන කාර්යයන් කළ යත් තිබේ.

- සමාජය පාලනය කිරීමේ ඉහත කි ආකාරයේ ආයතන ඉටු කරන කාර්යයන්, දේශපාලන විද්‍යාවේ හඳුන්වනු ලබන්නේ, නීති සම්පාදක, විධායක, අධිකරණ, පරිපාලන සහ ආරක්ෂක යන කාර්යයන් ලෙසය. මේ අනුව, මෙම කාර්යය භාරයන් ඉටුකිරීම සඳහා වෙන්වූ ආණ්ඩුකරණ ආයතන තිබේ.
- ඒවා ආණ්ඩුකරණ ආයතන ලෙස සමාජයේ ක්‍රියාත්මක වන විට, ඒවායේ සමස්තය, විසින් තවත් විශාල ආයතනයක් නිර්මාණය කරනු ලැබේ. අප එය හඳුන්වන්නේ “රාජ්‍යය” නමිනි.
- එසේ නම්, රාජ්‍යය යනු කුමක්ද? එය වූ කළේ අප ඉහත සඳහන් කළ ආණ්ඩුකරණ ආයතනවල අවසාන එළිකායයයි. ඒවා සාමූහිකව අත්පත් කර ගන්නා අවසාන ආයතනික ස්වරුපයයි. මෙහිදී, ව්‍යවස්ථාදායකය, විධායකය, අධිකරණ, පරිපාලන ආයතන, ආරක්ෂක හමුදා යන මෙවා රාජ්‍යයේ ආයතනික ගාබා ලෙස සැලකේ. මේ නිරික්ෂණය මගින් අපට රාජ්‍යය යනු සමාජයේ ඇති දේශපාලන බලයේ කේත්තීය ආයතනයක් යන ප්‍රකාශයේ පළමුවන අර්ථය ලැබේ.
- ඉහත කි ආයතන ආණ්ඩුකරණ ආයතන ලෙස අප සළකන්නේ නම්, ඒවාට තම කටයුතු කිරීමට අවශ්‍ය බලය සහ අධිකාරය සපයන මූලාශ්‍රයක් තිබිය යුතුය. එම අධිකාර බලය තොමැතිව එම ආයතනවලට පැවතිමට හෝ ක්‍රියාත්මක වීමට තොහැකියි. හේතුව, එසේ තොවේ නම්, ඒවායේ නියෝග මහජනතාව පිළිනොගැනීමයි.
- මේ ප්‍රශ්නයට ඇති පිළිතුර නම් එම ආයතන තම අධිකාර බලය ලබාගත්තේ රාජ්‍යයෙන්ය යන්නයි. මන්දයත් (අ) ඒවා රාජ්‍යයේම ආයතනික ගාබාවන්ය. (ආ) ඒවායින් ප්‍රකාශවන්නේ රාජ්‍යයේම කැමැත්ත සහ අධිෂ්ථානයයි. මෙය වනාහි, ‘රාජ්‍යය යනු සමාජයේ පවතින දේශපාලන බලයේ කේත්තීය ආයතනය වේ’ යන ප්‍රකාශයේ ඇති දෙවැනි අර්ථයයි.
- එම ආණ්ඩුකරණ ආයතන, සමාජය තුළ රාජ්‍යය වෙනුවෙන් නියෝගනය කරන සුවිශේෂ බලය කුමක්ද? ඒ සඳහා දේශපාලන විද්‍යාවේ විශේෂ සංකල්පයක් තිබේ. එය නම් “පරමාධිපත්‍යය” යන්නයි. පරමාධිපත්‍යය යනු සමාජය තුළ රාජ්‍යයට පමණක් හිමි බලයකැයි සැලකේ. සමාජයේ අන් කිසිදු ආයතනයකට මේ බලය තමන් සතුව ඇතැයි කිව තොහැකිය. ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී න්‍යායට අනුව රාජ්‍යයේ පරමාධිපත්‍ය බලය යනු මහජනතාව සතු බලයයි. එම බලයෙන් ප්‍රකාශවන්නේ, තම තමන් පාලනය කර ගැනීම සඳහා මහජනතාව සතු කැමැත්ත සහ අධිෂ්ථානයයි.
- රාජ්‍යයේ පරමාධිපත්‍ය බලයට අප ඉහත දී හඳුනාගත් ආණ්ඩුකරණ කරනවායන් අයත් වේ. එම එක් එක් ආයතනයක් හිමි කර ගත්තේත්, ක්‍රියාත්මක කරන්නේ රාජ්‍යයේ එම පරමාධිපත්‍ය බලයේ එක් අංශයක් පමණි.

- ඒ අනුව රාජ්‍යය යනු, ජනතාවගේ පරමාධිපතිය බලයේ සියලු පැතිමානයේ දී තියෝගනය කරන ආයතනයයි. පුරවැසියන් ලෙස රාජ්‍යයේ එම බලයට අපි දිනපතාම අවනත වෙමු. සමාජයේ අන් සියලු පුද්ගලයින් හා ආයතනය රාජ්‍යයේ එම බලයට අවනත වෙති. එම බලය අප සාමාන්‍යයෙන් ප්‍රශ්න කරන්නේ නැතු. එය උල්ලෙන් කරන්නේ නම් අපට රාජ්‍යය ඇතුළත පැවතිය තොහැකිය. තම අභිජායයට පුරවැසියන් හා සමාජ ආයතන අවනත කිරීමේ අධිකාර බලය, ආයතන සහ පිරිස් බලයද රාජ්‍යයට තිබේ.
- මෙම පුරවැසියන් සහ ආයතන මත රාජ්‍යය සතු බලය පරිපූර්ණ බලයකි.

ii. රාජ්‍යයේ ඇති මෙම විශේෂත්වය දේශපාලන වින්තනය/න්‍යාය පැහැදිලි කරන ආකාරය

රාජ්‍යයේ ඇති මෙම විශේෂත්වය, දේශපාලන න්‍යායයේ විවිධාකාරයෙන් විශ්‍රාන්ත කෙරේ. ඒ සැම එකකින්ම කියවෙන්නේ රාජ්‍යය යනු සමාජයේ ඇති දේශපාලන බලයේ කේතුදීය ආයතනය බවයි.

මේ පිළිතුර පිළිබඳව දේශපාලන වින්තනයේ සහ න්‍යායේ ඇති සම්ප්‍රදාය හයක් අපට හඳුනාගත හැක.

1. ඇරිස්ටෝට්ලියානු පිළිතුර

රාජ්‍යය යනු සමාජයේ ඇති උත්තරීතර මනුෂ්‍ය සමාගම යැයි ඇරිස්ටෝට්ල් දේශපාලනය යන සුප්‍රසිද්ධ කෘතිය ආරම්භයේදීම කියයි. එහෙත් එය අනු සමාගම්වලට වඩා උත්තරීතර වන්නේ, එහි සැම වැසියෙකුගේම සුහසාධනය සහ යහපැවැත්ම තම අරමුණ කරගන්නා නිසා යැයි ඇරිස්ටෝට්ල් කියා සිටියේය.

2. දෙවැනි පිළිතුර අපට ලැබෙන්නේ, සම්භාව්‍ය ඉන්දියාවේ සිටි දේශපාලන වින්තකයෙකු වූ කොට්ඨාසයෙනි. අර්ථාස්ථාන නම් කෘතියේ මහු ඉදිරිපත් කළ ප්‍රවාදය නම්, රාජ්‍යයට සමාජයේ සැම කෙනෙකුම අවනත කර ගැනීමට හැකියාව ලබා දෙන සුවිශේෂී බලයක් ඇති බවයි. එම බලය නම්, දුම්වම් පැණවීමේ බලයයි. මහු එය හැදින්වුයේ “දණ්ඩ” යනුවෙනි.

3. කෙවැනි පිළිතුර අපට ලැබෙන්නේ තෝමස් හොබිස් ඉදිරිපත් කළ සමාජ සම්මුතිවාදී න්‍යායෙනි. මනුෂ්‍යයන් රාජ්‍යයක් නිර්මාණය කළේත්, රාජ්‍යයේ බලය පිළිගන්නේත්, එයට අවනතවන්නේත්, තමන්ට අවශ්‍ය ආරක්ෂාව සහ රැකවරණය ලැබෙන්නේ රාජ්‍යය වෙතින් පමණක් නිසාය. රාජ්‍යය තොමැති

තැන පවතින්නේ අරාජකත්වයයි. එනම් ප්‍රවණෝධත්වය, ව්‍යාකුලත්වය, පුද්ගල ආත්මාරාජකාමීත්වය සහ අවනීතියයි, ඒ වෙනුවට පුද්ගල ආරක්ෂාව සහ සමාජ සේර්යීතාව ලබා දෙන්නේ රාජ්‍යයයි.

4. ලිබරල් දේශපාලන සම්ප්‍රදායේ ජෝන් ලොක් වෙතින් අපට තවත් පිළිතුරක් ලැබේ. ඒ අනුව රාජ්‍යයේ පරමාධිපත්‍යය යනු මහජනතාව සතු බලය මහජනතාව විසින් පාලකයින්ට සිය කැමැත්තෙන් පැවරිමෙන් ලැබූණු කොන්දේසි සහගත බලයකි. මනුෂ්‍යයන් රාජ්‍ය බලයට අවනත වන්නේ, සිය කැමැත්තෙනි. මන්දයන්, පුරවැසියන්ගේ ජීවිතය හා නිදහස ආරක්ෂා කිරීම රාජ්‍යයේ මූලික යුතුකම් සහ වගකීම වන හෙයිනි.
5. කාල් මාක්ස් මිට වඩා හාත් පසින්ම වෙනස් විග්‍රහයක් රාජ්‍ය බලය පිළිබඳව ඉදිරිපත් කළේය. මාක්ස්වාදී න්‍යායට අනුව රාජ්‍යය යනු සමාජයේ අධිපති පාලක පන්තියේ පන්ති ආධිපත්‍යයේ ආයතනයයි. එය සතුව ඇත්තේ පිචිත පන්තින් මත පාලක පන්තියේ බලය පවත්වා ගැනීමේ බලහත්කාරී හා මරදනකාරී බලයකි. පුරවැසියන් රාජ්‍ය බලයට අවනත වන්නේ, ලිබරල්වාදීන් කි ආකාරයට සිය කැමැත්තෙන් නොව අකමැත්තෙනි. රාජ්‍යය බලය සමාජය පුරා මරදනකාරී, බලහත්කාරී බලයක් ලෙස පවතින හෙයිනි.
6. මාක්ස්ගේ අදහසට තරමක් සමාන අදහසක් ඉදිරිපත් කරමින්, ජර්මන් සමාජ විද්‍යාඥයෙකු වූ මැක්ස් වේබර කියා සිටියේ රාජ්‍යයේ ඇති විශේෂත්වය නම් සමාජය තුළ ප්‍රවණෝධ, බලහත්කාරී බලය යුතුත ලෙස හාවතා කිරීමේ ඒකාධිකාරය ඇත්තේ තමන්ට පමණක් බවයි. එය අනු මනුෂ්‍ය සමාගම් සතුව නැති ලක්ෂණයක් බව ද වේබර පෙන්වා දුන්නේය. තම අධිකාරී බලය ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී රාජ්‍යයේ සීමා තුළ සිටින අන් කිසිදු සමාගමකට මෙම බලය හිමි නැති.

නිගමනය (ලක්ණු 03)

ඉහත සාකච්ඡාවෙන් පෙනෙන පරිදි රාජ්‍යය සමාජයේ පවත්නා මනුෂ්‍ය සමාගමක් වුව ද, අන් සියලු සමාගම්වලට නැති විශේෂත්වයක් රාජ්‍යයට තිබේ. රාජ්‍යයේ දේශසීමා ඇතුළත සිටින සියලුම දෙනා සහ ආයතන තම අධිකාර බලයට අවනත විය යුතුය යන රාජ්‍යයේ අපේක්ෂාව එම විශේෂත්වයයි. එවැනි අවනතවීමක්, ඇත්ත වශයෙන්ම සිදුවෙයි. තමන් වෙත ඇති එම අවශ්‍යතාවය සහතික කිරීම සඳහා අවශ්‍ය බලය, අධිකාරය, නීති රෙගුලාසි, ආයතන සහ පිරිස් බලයද රාජ්‍යයට තිබේ. රාජ්‍යයේ එම බලය වූ කළී සමාජය තුළ සංවිධානය වී තිබෙන දේශපාලන බලයයි. මෙලෙස රාජ්‍යය යනු සමාජයේ පවතින සංවිධිත දේශපාලන බලයේ කේත්දිය ආයතනය වෙයි.

3. කැබේනට් ආණ්ඩුකුමය සහ ජනාධිපති ආණ්ඩුකුමය සංසන්දනය කරන්න.

(ලකුණු 20)

අභිමතකාර්ථය

විධායක බලය ක්‍රියාත්මක වීම අනුව ආණ්ඩුකුම ආකෘතින් දෙකක් වන කැබේනට් ආණ්ඩුකුමය හා ජනාධිපති ආණ්ඩුකුමයේ ස්වභාවය හා ලක්ෂණ එහි යහපත් අයහපත් ලක්ෂණ පිළිබඳව අලේක්ෂකයාගේ සංසන්දනත්මක දැනුම හා අවබෝධය මැන බැලීම මෙම මාත්‍රකාවෙන් අලේක්ෂිතයේ.

හැදින්වීම (ලකුණු 03)

- ලෝකයේ ක්‍රියාත්මක වන ජනප්‍රියතම ආණ්ඩුකුම ආකෘතින් දෙකක් ලෙස ජනාධිපති හා කැබේනට් ආණ්ඩුකුම හැදින්වීය හැකිය. විධායක බලය අගමැති ප්‍රමුඛ කැබේනට් මණ්ඩලයක් විසින් මෙහෙයවනු ලබන ආණ්ඩුකුමයක් කැබේනට් ආණ්ඩුකුමයක් ලෙස හැදින්වේ.

නිද්‍රාගත - බ්‍රිතාන්‍ය, ඉන්දිය ආණ්ඩුකුමය.

- විධායක බලතල ජනාධිපතිවරයෙකු වටා කේත්‍යාගත කොට ඇති ආණ්ඩුකුමයක් ජනාධිපති ආණ්ඩුකුමයක් ලෙස හැදින්වේ.

නිද්‍රාගත - ඇමෙරිකා එක්සත් ජනපිළිය

කැබේනට් ආණ්ඩු කුමය අයත් වන්නේ පාර්ලිමේන්තු ආණ්ඩුකුම සම්ප්‍රදායටය. බ්‍රිතාන්‍යය ඒ සඳහා ඇති සම්භාවය නිදුසුනයි.

සාකච්ඡාව (ලකුණු 14)

කැබේනට් ආණ්ඩුකුමයේ හා ජනාධිපති ආණ්ඩුකුමයේ ස්වභාවය පිළිබඳව පහත දක්වෙන පරිදි සංසන්දනය කළ හැකිය.

- කැබේනට් ආණ්ඩුකුමයක විධායකය දේවිත්ව ස්වරුපයක් ගන්නා අතර ජනාධිපති ආණ්ඩුකුමයක එය ඒකීය ස්වභාවයක් ගනී. කැබේනට් ආණ්ඩුකුමයක, කිරීටය හෝ ජනාධිපතිවරයා නාමික විධායකයේ ප්‍රධානීය වන අතර, සැබැං තැත්තහොත් තරිය විධායකයේ ප්‍රධානීය අගමැතිවරයාය. අග්‍රාමාත්‍යවරයා දේශපාලන විධායකයේ ප්‍රධානීයය. ජනාධිපති කුමයක විධායකය නාමික සහ සැබැං තැත්තහොත් දේශපාලන වශයෙන් විධායකය බෙදී නැත. ජනාධිපතිවරයා ඒකාබද්ධ විධායකයේ ප්‍රධානීයය.

- කැබේනට් ආණ්ඩුකුමයක විධායකය ව්‍යවස්ථාදායකය තුළින් ව්‍යුත්පන්න වන අතර ජනාධිපති ආණ්ඩුකුමයකදී එය ව්‍යවස්ථාදායකයට පරිබාහිරව වෙනම ජනාධිපතිවරණයකින් තෝරී පත්වේ.
- කැබේනට් ආණ්ඩුකුමය සාමාන්‍යයෙන් පවතින්නේ පාර්ලිමේන්තු කුමවලය.
- කැබේනට් ආණ්ඩුකුමයේ විධායකය ව්‍යවස්ථාදායකයට සාමූහිකව වගකීමට බැඳී සිටී. ජනාධිපති ආණ්ඩුකුමයක ජනාධිපතිවරයා ව්‍යවස්ථාදායකයකට සංශ්‍රේෂුව වගකීමට බැඳී නැති අතර මහජනතාවට සංශ්‍රේෂුව වගකියනු ලැබේ. ජනාධිපති කුමයක ජනාධිපතිවරයා සංශ්‍රේෂුවම මහජනතාව විසින් තොරා පත් කර ගනු ලැබෙන අතර, ඒ නිසාම මහජනතාවට වගකිව යුතුය. මෙය සමුහාණ්ඩුවාදී මූලධර්මයක් ද වෙයි.
- ජනාධිපති ආණ්ඩුකුමයක ව්‍යවස්ථාදායකයේ නිල කාලය හා ජනාධිපතිගේ නිල කාලය එක්ව අවසන් නොවේ. එහෙත් කැබේනට් ආණ්ඩුකුමයක ව්‍යවස්ථාදායකයේ නිල කාලය අවසන් වීම විධායකයේ නිල කාලය අවසන් වීමට හේතු වේ.
- කැබේනට් ආණ්ඩුකුමයක දේශපාලන පක්ෂග්‍රාහී කාරණා පදනම් කොටගෙන විධායකය ඉවත් කිරීම පහසුය.
උදා:- අයවැය පරාජය කිරීම, රාජාසන කතාව පරාජය කිරීම, විශ්වාසභාංග යෝජනාවක් හෝ වැදගත් පනතක් පරාජයට පත්කිරීම මගින් විධායකය ඉවත් කළ හැකිය.
එහෙත් ජනාධිපති ආණ්ඩුකුමයක ජනාධිපතිවරයා ඉවත් කිරීමට ප්‍රතිපත්ති කාරණා මත පදනම් වී දේශාහියෝග යෝජනාවක් සම්මත කළ යුතුය. එය සරල බහුතරයක් ඉටුකළ නොහැකි, දුම්කර ක්‍රියාදාමයක් ද වේ.
- ජනාධිපති ආණ්ඩුකුමයක දේශපාලන ස්ථාවරභාවය වැඩි ය. කැබේනට් ආණ්ඩුකුමයක දේශපාලන ස්ථාවරභාවය අඩු ය.
- කැබේනට් ආණ්ඩුකුමය ප්‍රජාතන්ත්‍රීයභාවය අතින් ඉහළය. ජනාධිපති ආණ්ඩුකුමවල රේ සාපේක්ෂව එකාධිපති ස්වභාවයක් ගැනීමට ප්‍රවණතාවක් තිබේ.
- ජනාධිපති ආණ්ඩුකුමය විධායකයේ පැවැත්ම ව්‍යවස්ථාදායකය මත රඳා නොපවතින නිසා කාර්යක්ෂමතාවෙන් වැඩිවන අතර, කැබේනට් ආණ්ඩුකුමය රේ සාපේක්ෂව කාර්යක්ෂමතාවයෙන් අඩු ය යන විවේචනය ද කැබේනට් ආණ්ඩුකුමය පිළිබඳව එල්ල වි තිබේ.
- කැබේනට් ආණ්ඩුකුමයක ව්‍යවස්ථාදායකය උත්තරීතර තත්ත්වයට පත්වන අතර ජනාධිපති ආණ්ඩුකුමයක එවැනි තත්ත්වයක් ඇති නොවේ.
- ජනාධිපති ආණ්ඩුකුමයක ව්‍යවස්ථාදායකය හා විධායකය අතර ගැටුම් ඇති වීමට ඉඩ ඇති අතර කැබේනට් ආණ්ඩුකුමයක එවැනි තත්ත්වයක් ඇති වීමට ඇති ඉඩකඩ සිම්බැයි

- ජනාධිපති ආණ්ඩුකුමයක රාජ්‍ය නායකයාගේ භූමිකාව සහ ආණ්ඩුවේ නායකයාගේ භූමිකාව ජනාධිපතිවරයා විසින් උස්සලනු ලැබුව ද කැබේනට් ආණ්ඩුකුමයක අගමැතිවරයා ආණ්ඩුවේ නායකයා පමණක් වන අතර රාජ්‍යයේ නායකයා තොවේ.
- ජනාධිපති ආණ්ඩුකුමයක බලතල බෙදීමේ මූලධර්මය හා සංවරණ හා තුලන මූලධර්මය ක්‍රියාත්මක වේ. එහෙත් කැබේනට් ආණ්ඩුකුමයක එවැනි තත්ත්වයක් දැක ගත තොහැකිය.
- කැබේනට් ආණ්ඩුකුමයක් දේශපාලන පක්ෂ කුමයක් මත පදනම් වී ඇති අතර ජනාධිපති ආණ්ඩුකුමයක් දේශපාලන පක්ෂ කුමය එතරම් ප්‍රබල තොවේ. තරගකාරී පක්ෂ කුමයක් තොපැවතියද, ජනාධිපති කුමයේ ආණ්ඩුවක් පැවතිය හැකිය.
- කැබේනට් ආණ්ඩුකුමයක විධායක බලය නිරන්තරයෙන් වෘත්තීයමය දේශපාලන ප්‍රවීණයන් විසින් හොඳවන අතර ජනාධිපති ආණ්ඩුකුමයක එවැනි තත්ත්වයක් සැමැවිටම දැකගත තොහැකි.

නිගමනය (ලක්ෂණ 03)

ජනාධිපති සහ කැබේනට් ආණ්ඩුකුම වශයෙන් සිදුකරන වර්ගීකරණය තුළනාත්මක දේශපාලන අධ්‍යයනයේ තේමාවකි. ඉහත විස්තර කර ඇත්තේ ගුද්ධ ජනාධිපති කුමයක සහ ගුද්ධ කැබේනට් කුමයක ලක්ෂණයයි. එහෙත් ඇතැම් රටවල මෙම කුම දෙකෙකිම සම්මුණුයෙන් මිශ්‍ර තැන්තොන් දෙමුහුන් ආණ්ඩුකුම තිබිය හැකිය. ශ්‍රී ලංකාවේ වර්තමානයේ පවතින්නේ එවැන්නකි.

4. ශ්‍රී ලංකාවේ සිදු වූ යටත් විෂ්තර පරිවර්තනයේ දේශපාලන පැතිකඩ සාකච්ඡා කරන්න.

(ලක්ෂණ 20)

අභිමතකාර්ථය

මෙම ප්‍රශ්නයේ අරමුණ යටත් විෂ්තර ශ්‍රී ලංකාවේ දේශපාලන ප්‍රතිසංස්කරණ සහ පරිවර්තන සඳහා යුරෝපීය යටත් විෂ්තර පාලනය බලපෑ ආකාරය පිළිබඳව අපේක්ෂකයාගේ දැනුම සහ අවබෝධය ඇගයීමයි. බ්‍රිතාන්‍ය පාලන කාලයට අවධානය යොමු කරමින්, කළුපවත්නා දේශපාලන ප්‍රතිඵල ඇතිකරන ලද දේශපාලන වෙනස්වීම්වල ප්‍රධාන අංග ගැන මෙම පිළිතුරේදී සාකච්ඡා කිරීම අවශ්‍යය.

හැදින්වීම (ලක්ෂණ 03)

පෙනුයිසි හා ලන්දේසි පාලනයෙන් ලංකාවේ ආරම්භ වූ යටත් විෂ්තර පාලනය පිළිබඳව කෙටි සඳහන් කිරීමෙන් පිළිතුර ආරම්භ කළ හැකි ය. ලංකාවේ සමාජයට තම පුරුවගාමිකයන් සිදුකළාට වඩා විශාල බලපෑමක් සිදු කිරීමට බ්‍රිතාන්‍ය යටත් විෂ්තර පාලකයේ සමත් වූහ.

යටත් විෂ්ටයේ නව රාජ්‍යයක් ස්ථාපනය කිරීමට බ්‍රිතාන්‍යය යටත් විෂ්ට කාරකයින් උත්සුක වූ අතර, ආර්ථික, සමාජ, සංස්කෘතික සහ පරිපාලන ක්ෂේත්‍රවල වෙනස්කම් ඇති කරනු ලැබේණ. එම ප්‍රතිසංස්කරණවල අරමුණ වූයේ දිවයින පුරුණ යටත් විෂ්ටයක් බවට පරිවර්තනය කිරීමයි.

සාකච්ඡාව (ලකුණු 14)

- යටත් විෂ්ට පාලනයෙන් සිදුවූයේ විෂ්ටයේ සමාජය, ආර්ථිකය, දේශපාලනය හා ජනතාවගේ ජීවිතය යන සැම ක්ෂේත්‍රයකම වෙනස්කම් ඇති කරමින්, දේශපාලන පරිවර්තනයක් ද ඇති කිරීමයි.
- යටත් විෂ්ට පාලකයන් මුළු දී කරන්නේ, යුද්ධයෙන් අත්පත් කර ගත් විෂ්ටයේ හමුදා ඒකාධිපති පාලන තන්ත්‍රයකට සමාන ආණ්ඩුක්‍රමයක් පිහිටුවීමයි. ප්‍රතිසංස්කරණය ඉදිරිපත් කළේ පසුවය. සාමාන්‍යයෙන් එවැනි ප්‍රතිසංස්කරණවල ආදර්ශය වූයේ මවි රටේ දේශපාලන කුමයයි. බ්‍රිතාන්‍ය විෂ්ටයක් වූ නිසා ලංකාවේ ද හඳුන්වා දෙන ලද දේශපාලන හා පරිපාලන ප්‍රතිසංස්කරණවලට බ්‍රිතාන්‍ය ආභාසය ලැබේණ.

දේශපාලන ප්‍රතිසංස්කරණ

- දේශපාලන ක්ෂේත්‍රයේ ප්‍රතිසංස්කරණ ආරම්භ වූයේ 1833 කෝලේඛාක-කුමරන් ප්‍රතිසංස්කරණ මගිනි. මේ ප්‍රතිසංස්කරණවලින් ලංකාවේ අනාගත මධ්‍යගත රාජ්‍යයකට පදනම වැරේණ.
- ලංකාවේ ව්‍යවස්ථාමය සහ වගකියන ආණ්ඩුක්‍රමයකට මුළු පුරන ලද්දේද කෝලේඛාක-කුමරන් ප්‍රතිසංස්කරණ විසිනි.
- ආණ්ඩුකාරයාගේ හිතුවක්කාර බලකළ සීමා කිරීමට ව්‍යවස්ථාදායක සහාවක් පිහිටුවීම, අනාගත පාර්ලිමේන්තු සහ නියෝජන ආණ්ඩුක්‍රමයක ආරම්භය විය.
- 1910දී ක්‍රාවි - මැකලම් ප්‍රතිසංස්කරණ විසින් හඳුන්වා දෙන ලද දේශපාලන ප්‍රතිසංස්කරණ වලින් සීමිත ජන්ද බලයක් මත පදනම් වූ නියෝජන ආණ්ඩුක්‍රමයක ආරම්භය ඇතිවිය.
- ජන්ද බලය මත පදනම් වූ වාර්ගික නියෝජන කුමය හඳුන්වාදෙන ලද්දේ ද මැකලම් ප්‍රතිසංස්කරණ මගිනි. වාර්ගික නියෝජනය පසුකාලයේ ලංකාවේ මැතිවරණ දේශපාලනයේ විවාදාත්මක තේමාවක් විය.
- 1920දී මැතිවරණ ප්‍රතිසංස්කරණ මගින් භුම් ප්‍රදේශය නැත්හොත් ජන්ද කොට්ඨාග මත පදනම් වූ නියෝජන මුදලධර්මය ද හඳුන්වා දෙනු ලැබේණ. මහත් විවේචනයට ලක්වූ වාර්ගික නියෝජනයට විකල්පයක් ලෙස පසුව මතු වූයේ මෙම කොට්ඨාග නියෝජන කුමයයි.

- මෙම නියෝජන ක්‍රමයේ ප්‍රතිසංස්කරණ ක්‍රියාවලිය මූදුන් පත්වූයේ 1931 බොනමෝර් ප්‍රතිසංස්කරණවලිනි.
- ඡන්ද බලය පොදු ජනයාට ව්‍යාප්ත වීමත්, නියෝජන ක්‍රමය මත පදනම් වූ ව්‍යවස්ථාදායකය නිසාත්, දේශපාලන බලය, දනය හෝ සමාජ තත්ත්වය නැති සාමාන්‍ය ජනතාව අතටද මාරු විය. 1931දී සිදුවූයේ යටත් විෂ්තරයක සිදුනොවන තරමේ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පුරවැසියන් බිජි කිරීමට තුබුදුන් වෙනසකි.
- සර්ව ජන ඡන්ද බලය මත පදනම් වූ මැතිවරණ ක්‍රමය සහ ව්‍යවස්ථාදායකය නිසා සාමාන්‍ය ජනතාව මත රඳා පැවතීමට දේශපාලන පුහු පංතියට ද බල කෙරීණ.
- විධායක කාරක සභා ක්‍රමය තුළ හඳුන්වා දෙන ලද අමාත්‍ය මණ්ඩලය, පසුකාලීන ලංකාවේ කැඳිනවී ආණ්ඩුක්‍රමයේ පුරවාගාමිකයා විය.
- විසිවැනි සියවසේ මූල්‍යාගය තුළ යටත් විෂ්තර ලංකාවේ සමාජ හා දේශපාලන ක්ෂේත්‍රවල සිදු වූ අර්ධ-ප්‍රජාතන්ත්‍රීයකරණයේ පසුබීම තුළ, සිවිල් සමාජ ව්‍යාපාර ද බිජි විය. වෘත්තීය සම්ති, ස්ත්‍රී සංවිධාන, ජාතිකවාදී හා ආගමික සංවිධාන, දේශපාලන සම්ති සමාගම්, පුවත්පත්වල සහ සාක්ෂරතාවයේ ව්‍යාප්තිය, ශ්‍රී ලංකාවේ යටත් විෂ්තර සිවිල් සමාජය වර්ධනය වීමේ වැදිගත් මං සළකුණු ය.

නිගමනය (ලක්ෂණ 03)

ඉහත සාකච්ඡාවේ කෙටි සාරාංශයකින් ‘නිගමන’ කොටස ආරම්භ කළ හැකිය. එහි පහත සඳහන් තේමා ඇතුළත් කළ හැකිය.

- ලංකාව දේශපාලන සහ පරිපාලනය වශයෙන් ඒකාබද්ධ කිරීම.
- මධ්‍යගත රාජ්‍ය ව්‍යුහයක් ආරම්භ කර එයට පදනම දැමීම.
- දේශපාලන ක්‍රමය හා සමාජය ක්‍රමික ප්‍රජාතන්ත්‍රීයකරණයකට හාජනය වීම.
- නුතන ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයට පදනම වැටීම.
- වාර්ගික දේශපාලනයේ ආරම්භය, සහ
- දේශපාලන ක්‍රමය විවෘත වීම සහ සිවිල් සමාජයේ නැගීම.

5. සෝල්බරි ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාවට අදාළව පහත සඳහන් මාත්‍යකාවලින් ඕනෑම දෙකක් සාකච්ඡා කරන්න.

- (i) ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාව පිළිබඳ එල්ල වූ විවේචන
- (ii) විධායකයේ බලකළ සහ කාර්යයන්
- (iii) ව්‍යවස්ථාදායකයේ බලකළ සහ කාර්යයන්

(ලකුණු 20)

i. ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාව පිළිබඳ එල්ල වූ විවේචන (ලකුණු 10)

අභිමතකාර්ථය

මේ මාත්‍යකාවේ අරමුණ, සෝල්බරි ව්‍යවස්ථාව පිළිබඳ එල්ල වූ ප්‍රධාන විවේචන පිළිබඳව අපේක්ෂකයන් සතු අවබෝධය සහ දැනුම පරික්ෂා කිරීමයි. එහිදී ව්‍යවස්ථාවේ සමස්තය පිළිබඳව ද අවබෝධයක් අපේක්ෂකයින් සතුව ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

හැඳින්වීම (ලකුණු 02)

සෝල්බරි ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාව යටතේ ලංකාවට හඳුන්වා දුන්නේ බ්‍රිතාන්‍ය වෙස්මින්ස්ටර් ආකෘතියට අනුව සකස් කරන ලද පාර්ලිමේන්තු ආණ්ඩුකුමයකි. එය අගමැතිවරයා නායකත්වය දුන් දේශපාලන විධායකයින් ද සමන්වීත වූ කැබේනට් ආණ්ඩුකුමයක් විය. සෝල්බරි ව්‍යවස්ථාව තුළත ලිඛරල් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී රාජුවක් තුළ ගොඩනැගු එකක් වුවද, එය ලංකාවේ ජාතිකවාදී සහ වාමාංශික බලවේගවල මහත් විවේචනවලට ලක් විය.

සාකච්ඡාව (ලකුණු 06)

- සෝල්බරි ව්‍යවස්ථාවට එල්ල වූ ප්‍රධාන විවේචනයක් වූයේ එය ලංකාවට ප්‍රදානය කළේ පූර්ණ නිදහසක් නොව, බොම්බියන් තත්ත්වයක් ය යන්නයි. ඒ නිසාම ලංකාවේ තියම බලය තවදුරටත් බ්‍රිතාන්‍ය පාලකයින් අතෙහි පවත්වා ගැනීමට හැකි වූ බවත්, එමගින් රටේ ආර්ථික, සමාජ, දේශපාලන සහ ආණ්ඩුකුමික ව්‍යුහයන්ට සහ ත්‍යාවලියට බලපැමි කිරීමට ඔවුන්ට හැකි වූ බවත් විවේචන එල්ල විය. උදාහරණයක් ලෙස බ්‍රිතාන්‍යයන් නිදහස ප්‍රදානය කිරීමේදී, රාජ්‍ය සේවය ආරක්ෂක හා විදේශ කටයුතු පිළිබඳ ගිවිසුම් විසින් අත්සන් කළ අතර එමගින් ඒ අදාළ ක්ෂේත්‍රයන්හි නීති සම්පාදනය පිළිබඳ පූර්ණ බලයක් ලංකාවේ පාර්ලිමේන්තුවට හිමි නොවී ය. බ්‍රිතාන්‍ය කිරීම ලංකාවේ රාජ්‍ය නායකත්වය ලෙස දිගටම පැවතීම ද මහත් විවේචනයට ලක් විය. විවේචනයින් තරක කළේ මෙම කරුණ නිසා, ලංකාව යටත් විජ්‍ය පාලනයෙන් සම්පූර්ණ කැඳී වෙන්වීමක් සිදු නොවූ බවයි.

- මෙම නිසා යටත් විෂ්ටත පාලකයන් පිළිබඳ පසම්තුරු ආකල්ප තවත් තියුණු විය. ඒ නිසාම සෝල්බරි ව්‍යවස්ථාව ලංකාවට සම්පූර්ණ දේශපාලන නිදහසක් ප්‍රදානය කළේ නැත යන තර්කය ද පැතිරුණි.
- සෝල්බරි ආණ්ඩුකුමය විසින් ලංකාවට හඳුන්වා දෙන ලද ව්‍යවස්ථා නීති සම්පූද්‍යයද මුළුමනින්ම බ්‍රිතානා නොතික, දේශපාලන සහ හර පද්ධතින්ට අනුව සකස් වුවකි. එය ඒකීය ව්‍යුහයක් ද රාජ්‍යයට සැපයුවේය. මෙය උච්ච සුළුතර ප්‍රජාවගේ මහත් කණස්සල්ලට තුවුදුන් කරුණක් විය.
- නීති සම්පාදනය පිළිබඳ පාර්ලිමේන්තුවට පූර්ණ පරමාධිපත්‍ය බලයක් ලැබුණේ නැත. සෝල්බරි ව්‍යවස්ථාව හරහා පාර්ලිමේන්තුවේ ව්‍යවස්ථාදායක බලය ආකාර කිහිපයකින්ම සීමා කෙරිණ. බ්‍රිතානා කිරීටයට, බ්‍රිතානා පාර්ලිමේන්තුව මාර්ගයෙන් තම පල ප්‍රයෝගන ආරක්ෂා කර ගැනීමට, ලංකාව සඳහා නීති සම්පාදනය කිරීමේ බලය තිබුණ. ලංකා පාර්ලිමේන්තුව පනවන නීති බලාත්මක නොකිරීමේ බලය ද කිරීටයට තිබුණ. එම බලය පැවරී තිබුණේ කිරීටය නියෝජනය කළ අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයාටය. පාර්ලිමේන්තුවේ සම්මත වන නීතියක් නීතිගත වීම සඳහා අවශ්‍ය කිරීටයේ කැමැත්ත ප්‍රකාශ කිරීම හෝ නොකිරීමට අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයාට බලය තිබුණ (36 වගන්තිය).
- ව්‍යවස්ථාවේ 29 (1) (2) සහ (3) වගන්තිය, සුළුපන හෝ සුළු ආගමික කණ්ඩායමක් වෙනස්කම්වලට හාජනය කරන නීති පැනවීමේ හැකියාව දැඩි ලෙස සීමා කළේ ය.
- ලංකාවට අදාළ අවසාන අභියාචනා අධිකරණය වූයේ එංගලන්තයේ ප්‍රිවි කවුන්සිලයයි. මෙය සුළු වාර්තික සහ සියලු ජාතිකවාදී කොටස්වල විවේචනයට ලක් වූ තවත් කරුණකි.
- සෙනෙට් සභාව ද විශාල විවේචනයට හාජනය විය. එහි මන්ත්‍රීවරුන් මහජන ජන්දයෙන් තෝරාපත් නොවීම නිසා එය මහජන මන්ත්‍රී මණ්ඩලයේ ව්‍යවස්ථාදායක බලයට හානියක් කරන්නක් විය යන්න සමහර විවේචනයන්ගේ මතය විය.
- රාජ්‍ය ප්‍රතිඵත්ති භා මූලධර්ම පරිව්‍යේදයක් හෝ මූලික අයිතිවාසිකම් පරිව්‍යේදයක් හෝ සෝල්බරි ව්‍යවස්ථාවේ තිබුණේ නැත. මෙයද විවේචනයට ලක් වූ කරුණකි.
- වාමාංශික පක්ෂ සහ ජාතිකවාදී කොටස් පවසා සිටියේ යටත් විෂ්ටත පාලකයින් ලංකාවට අසම්පූර්ණ නිදහසක් පරිත්‍යාග කළේ, යටත් විෂ්ටත කුමය පවත්වා ගැනීමේ අරමුණකින් බවයි. එබැවුන් ඔවුන් පෙනී සිටියේ යටත් විෂ්ටතවාදයේ උවමනාවන් සඳහාය යන්න මෙම විවේචනයේ ගැඹු වී තිබුණ.
- දෙමළ ජනතාවට සමාන නියෝජනයක් ලබා නොදීම නිසා දෙමළ සමාජයේ ද සෝල්බරි ව්‍යවස්ථාව පිළිබඳ විවේචනයක් මතු විය.

නිගමනය (ලක්ෂණ 02)

සෝංල්බරි ව්‍යවස්ථාව විසින් ලංකාවේ යටත් විජිත පාලනය අවසන් කර, ප්‍රජාතනත්ත්වාදී ආණ්ඩුකුමයකට පදනම දමන ලද නමුත්, එය විවිධ අංශවල විවේචනයට පාතු විය. එම විවේචන අතර කේත්තීය විවේචනය වූයේ සෝංල්බරි ව්‍යවස්ථාව ලංකාවට පූර්ණ ස්වාධීනත්වය පුදාන කළේ නැත යන්නයි. 1972 පළමු වැනි ජනරජ ව්‍යවස්ථාව සම්මත කරන ලද්දේ මෙම විවේචන පිළිබඳ පසුබීම තුළ සෝංල්බරි ව්‍යවස්ථාව ද අභ්‍යන්තර කරමිනි.

ii. විධායකයේ බලතල සහ කාර්යයන් (ලක්ෂණ 10)

අභ්‍යන්තරය

මේ මාත්‍රකාවෙන් අපේක්ෂා කරන්නේ සෝංල්බරි ව්‍යවස්ථාව යටතේ විධායකයේ සංයුතිය, බලතල සහ කාර්යයන් පිළිබඳ අපේක්ෂකයින්ගේ දැනුම පරික්ෂා කිරීමයි.

හැදින්වීම (ලක්ෂණ 02)

සෝංල්බරි ව්‍යවස්ථාව යටතේ විධායකය කොටස දෙකකින් සමන්විත වූ බව කියමින් හැදින්වීම ආරම්භ කළ හැකිය. ඒ දෙක නම් නාමික විධායකය හා තව්‍ය නැතහොත්, දේශපාලන විධායකයයි. නාමික විධායකයේ ප්‍රධානීය වූයේ අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයාය. තව්‍ය විධායකයේ ප්‍රධානීය වූයේ, කැබේනට මණ්ඩලයේ ප්‍රධානීයාද වූ අගමැතිවරයාය. නාමික විධායකය, අගමැතිවරයාගේ යෝජනාව මත බ්‍රිතානාය කිරීමය විසින් පත් කරන ලද අතර, තව්‍ය විධායකයේ ප්‍රධානීය වූ අගමැතිවරයා පත් කරන ලද්දේ අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයා විසිනි. එම අගමැතිවරයා පාර්ලිමේන්තුවේ මන්ත්‍රීවරුන්ගේ බහුතරයේ සහය හිමි මන්ත්‍රීවරයා ද විය.

මෙම පිළිබුර කොටස දෙකකට බෙදිය හැකිය. එනම් නාමික විධායකය සහ තව්‍ය විධායකය යුතුවෙනි.

නාමික විධායකය ගැන සාකච්ඡාව (ලක්ෂණ 03)

- නාමික විධායකයේ ප්‍රධානීය බ්‍රිතානාය රජුගේ/ රජීණගේ තීයෝජිතයා වූ අතර, ඔහු ක්‍රියා කළේ බ්‍රිතානාය කිරීමයේ ද, ලංකාවේ අගමැතිවරයාගේ ද උපදෙස් මතය. බ්‍රිතානාය කිරීමය අපේක්ෂා කළේ අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයා, බ්‍රිතානාය අධිරාජ්‍යයේ පල ප්‍රයෝගනවලට සේවය කිරීමය.
- අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයා රාජ්‍ය නායකයා වූ අතරම සන්නද්ධ හමුදාවල සේනාධිනායකයා ද විය. රාජ්‍ය නායකයා ලෙස ඔහු රාජ්‍ය මුදාවේ භාරකාරයා වූ අතර තානාපතිවරුන් පත් කළේත්, ඔවුන්ට අක්තපතු පුදානය කළේත් අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයාය.
- පාර්ලිමේන්තු මැතිවරණයකින් පසු පාර්ලිමේන්තුවේ වැඩිම ආසන ගණනක් හිමි කර ගන්නා පක්ෂයේ නායකයා අග්‍රාමාත්‍යවරයා ලෙස පත් කිරීමේ බලය තිබුණේ අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයාට ය.

- රාජ්‍ය සේවා කොමිෂණමේ සාමාජිකයින්, විගණකාධිපති, නීතිපති, සන්නද්ධ හමුදාවල ප්‍රධානීන්, මැතිවරණ කොමිෂණවරයා සහ පාර්ලිමේන්තු මහලේකම්වරයා පත් කිරීමේ බලය තිබුණේ අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයාට ය.
- රාජ්‍යසන කරාව කියවීම, අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයාගේ වැදගත් වගකීමකි. ඔහු පාර්ලිමේන්තුවේ දී කියවන එම කරාවෙන්, ආණ්ඩුවේ ප්‍රතිපත්ති සහ වැඩ පිළිවෙළවල් ද, ඉදිරි ගමන්මග ද ප්‍රකාශ විය. එය කෙටුම්පත් කරන්නේ අගමැතිවරයා ප්‍රමුඛ කැඳිනට මණ්ඩලයයි.
- පාර්ලිමේන්තුව කැඳවීම, වාර්ගසාන කිරීම සහ විසුරුවා හැරීමේ වගකීම තිබුණේ අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයාටය. එහෙත් තරුණ බලයක් නොවේ. නාමික බලයකි. අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයා මේ කාර්යයන් කළේ අග්‍රාමාත්‍යවරයාගේ උපදෙස් මතය.
- පාර්ලිමේන්තුවේ සම්මත කරන පනත් කෙටුම්පතක් නීතියක් වන්නේ කිරීටය වෙනුවෙන් අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයා දෙන අනුමැතියෙන් පසුවය.
- නියෝජිත මන්ත්‍රී මණ්ඩලයේ පත් කළ මන්ත්‍රීන් 6 දෙනා ද, සෙනාටි සභාවේ මන්ත්‍රීවරුන් 15 දෙනෙකු ද පත්කලේ අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයාය. මෙම බලය ද නාමික බලයක් විය.
- ඉහළ උසාවිවල විනිශ්චයකාරවරුන් පත් කිරීම, අධිකරණ සේවා කොමිෂණමේ සාමාජිකයන් පත් කිරීම සහ සිරකරුවන්ට සමාව දීම ද අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයාගේ අනෙකත් නාමික බලතල අතර විය.

තරුණ විධායකය ගැන සාකච්ඡාව (ලකුණු 03)

තරුණ විධායකයට අයත් වූයේ අග්‍රාමාත්‍යවරයා සහ කැඳිනට මණ්ඩලයයි. එය දේශපාලන විධායකය නම්න් ද හැඳින්වීණ. තරුණ විධායකයට අයත් බලතල මෙපරිදී විය.

- පාර්ලිමේන්තුව පණවන නීති ක්‍රියාත්මක කරවීම.
- වාර්ෂික විසර්ජන පනත සකස් කර පාර්ලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් කිරීම.
- කැඳිනට මණ්ඩලය පාර්ලිමේන්තුවට සාමූහිකව වගකීයන බව සහතික කිරීම.
- අමාත්‍යාංශ සහ එවා යටතේ ඇති දෙපාර්තමේන්තු සහ ආයතන මෙහෙයුම සහ අධික්ෂණය කිරීම.
- අග්‍රාණ්ඩුකාරයා ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාවට අනුව කළ යුතු පත්කිරීම්වල දී උපදෙස් සැපයීම.
- ඇමතිවරුන් පත්කිරීම, ඔවුන්ගේ අමාත්‍යාංශ තීයම කිරීම සහ මාරුකිරීම යන කාර්යයන්හිදී අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයාට උපදෙස් දුන්නේ අග්‍රාමාත්‍යවරයාය. සෙනාටි සභාවේ හා පාර්ලිමේන්තුවේ නාමකරණය කරන ලද මන්ත්‍රීවරුන් පත් කිරීමට උපදෙස් සැපයුවේද අග්‍රාමාත්‍යවරයාය.
- විදේශ අමාත්‍යාංශය හා ආරක්ෂක අමාත්‍යාංශය පැවතියේ අග්‍රාමාත්‍යවරයා හාරයේය.

නිගමනය (ලකුණු 02)

ඉහත සාකච්ඡාවේ ඉතා කෙටි සාරාංශයක් මෙහිදි ඉදිරිපත් කළ හැකිය. දේශපාලන විධායකය සහ නාමික විධායකය අතර වරින් වර ගැටුම් ඇති ව්‍යවත් එම ආයතන දෙක අතර සාමාන්‍යයෙන් පැවතියේ සහයෝගතා සම්බන්ධයක් බවත් දක්විය හැකි ය. 1972 පළමු වැනි ජනරජ ව්‍යවස්ථාවෙන් නාමික විධායකයේ බ්‍රිතාන්‍ය කිරීටය සමග පැවති සම්බන්ධය අවසන් කෙරිණ.

iii. ව්‍යවස්ථාදායකයේ බලතල සහ කාර්යයන් (ලකුණු 10)

අභිමතකාරීය

මෙම මාතාකාවෙන් අපේක්ෂා කරන්නේ සේල්බරි ව්‍යවස්ථාව විසින් ලංකාවේ ඇතිකරන ලද පාර්ලිමේන්තුව, එහි බලතල සහ කාර්යයන් පිළිබඳව අපේක්ෂකයින්ගේ දැනුම පරික්ෂා කිරීමයි.

හැදින්වීම (ලකුණු 02)

සේල්බරි ව්‍යවස්ථාව යටතේ පිහිටුවන ලද පාර්ලිමේන්තුවේ ව්‍යවස්ථාදායක බලය කිරීටය, අග්‍රාණීයුකාරයා සහ සූල්ජන අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා වූ විධිවාන මගින් සිමා කරන ලද බව පවසමින් පිළිතුර ආරම්භ කළ හැකිය. එසේ ව්‍යවත්, සූල්ජන කොටස්වලට අවාසි වන නීති පැනවීමේදී මේ තත්ත්වයෙන් බාධා නොපැමිණී බව ද කිව හැකිය.

සාකච්ඡාව (ලකුණු 06)

- සේල්බරි ව්‍යවස්ථාව යටතේ පාර්ලිමේන්තුව මණ්ඩල දෙකකින් සමන්වීත විය. ඒවා නම් සෙනෙට් සභාව සහ නියෝජිත මන්ත්‍රී මණ්ඩලයයි. සෙනාට් සභාව ඉහළ මණ්ඩලය වූ අතර, නියෝජිත මන්ත්‍රී මණ්ඩලය පහළ මණ්ඩලය විය.
- නියෝජිත මන්ත්‍රී මණ්ඩලයට නියෝජිතයන් තෝරා ගැනීමේ ව්‍යුහය සහ මැතිවරණ ක්‍රමය ව්‍යවස්ථාවේ 11 වැනි වගන්තියෙන් විස්තර විය. මන්ත්‍රීන් 95 දෙනෙකු ජන්ද කොට්ඨාස මත සිදුවන නියෝජන ක්‍රමයට අනුව තෝරා පත් කෙරිණ. හයදෙනෙකු අග්‍රාණීයුකාරවරයා විසින් පත් කරනු ලැබේණ. මුළුන් සාමාන්‍යයෙන් නියෝජනය නොලැබෙන සූල් ජන කණ්ඩායම් නියෝජනය කළ යුතු විය.
- පාර්ලිමේන්තුවේ දුර කාලය අවුරුදු 5ක් විය. එහි සභාපතිවරයා වූයේ කරානායකවරයායි. බලයේ සිටින ආණ්ඩුව බිඳුවැටීම හේතු කොට ගෙන ව්‍යවස්ථාවේ දක්වා ඇති දුර කාලය සම්පූර්ණ වීමට ප්‍රථම පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරිය හැකි ය. රාජාසන කරාව පිළිබඳව ස්තුති යෝජනාව පරාජය වීම, අයවැය යෝජනාව පරාජය වීම හා විශ්වාසහංග යෝජනාව සම්මත වීම ඒ සඳහා සාමාන්‍යයෙන් හේතු විය.

නියෝගීත මන්ත්‍රී මණ්ඩලයේ බලතල

- රටට අවශ්‍ය නීති පැනවීම.
- විධායකයේ කටයුතු අධික්ෂණය කිරීම.
- වාර්ෂික විසර්ගන පනත සම්මත කිරීම හෝ ප්‍රතික්ෂේප කිරීම.
- පාර්ලිමේන්තුවට මූල්‍ය පනත් ඉදිරිපත් කිරීම.
- මහජන මුදල් පාලනය.

සෙනොට් සභාවේ බලතල

- සෙනොට් සභාව පාර්ලිමේන්තුවේ දෙවැනි මණ්ඩලය වූ අතර, එහි මන්ත්‍රීවරුන් සංඛ්‍යාව 30ක් විය. එයින් 15ක් අග්‍රාණ්ඩ්‍රිකාරවරයා විසින් තම කරනු ලැබේහ. සුළු ජන කොටස්වලට මෙහිදී ප්‍රමුඛත්වය ලැබෙනැයි අභේක්ෂා කෙරිණ. සෙනොට් සභාව සුළු ජන අයිතිවාසිකම් රැකිමේ යාන්ත්‍රණයක් යැයි ද සලකනු ලැබේණ.
- සෙනොට් සභාවේ මන්ත්‍රී බුර කාලය අවුරුදු රක් විය. සැම අවුරුදු දෙකකට වරක් මන්ත්‍රීවරුන්ගෙන් කුනෙන් එකක් බුරකාලය අවසන් වී ඇලුත් මන්ත්‍රීවරුන් පත් කරන ලදහ.
- සෙනොට් සභාවට සාමාන්‍ය නීති පැනවීමේ බලය ද හිමි වූව ද මුදල් පනත් ඉදිරිපත් කළ නොහැකි විය (31 වගන්තිය). එහෙත් ඒවා නියෝගීත මන්ත්‍රී මණ්ඩලයේ ඒවා තරම් ගක්තිමත් ඒවා නොවිය. සෙනොට් සභාවට පනත් ප්‍රමාද කිරීමේ හැකියාව තිබේණ. එය සිදු වූයේ නියෝගීත මන්ත්‍රී මණ්ඩලයේ සම්මත කර ඒවා තිබෙන පනත් කොට්ම්පතකට ජන්දය විමසීම කළේ දුම්මෙනි. එසේ වන පනත් දෙවැනි වරට ජන්දය විමසා අනුමැතිය ලබා ගැනීමෙන් පසු මහජන මන්ත්‍රී මණ්ඩලයේ සම්මත කර ගත හැකි විය.
- සෙනොට් සභාවේ ඇමතිවරුන් දෙදෙනෙකු කැඩිනට් මණ්ඩලයේ සාමාර්කයන් විය යුතු වූ අතර, එයින් එක් අයෙකු අධිකරණ අමාත්‍යවරයා විය යුතු විය.

නිගමනය (ලක්ෂණ 02)

- සෝල්බරි පාර්ලිමේන්තුවේ මණ්ඩල දෙකේ කාර්යයන් පිළිබඳ සැසදීමක් මෙහිදී ඉදිරිපත් කළ හැකිය. නිදසුන් ලෙස, සංසන්දනාත්මකව බලන විට සෙනොට් සභාව යුතුවල ව්‍යවස්ථාදායක සභාවක් විය. එයින් අභේක්ෂා කළ පරමාර්ථ ද බොහෝ දුරට ඉටු නොවිය. සෙනොට් සභාව “සුදු අලියෙකු” යන විවේචනය මතු වූයේ ද ඒ නිසාය. මේ අතර නියෝගීත මන්ත්‍රී මණ්ඩලයෙන්, සිදු වූයේ සුළු ජන අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා තිබේ විධාන ද නොසලකා හැරිමයි. මේ අතර, සෝල්බරි ව්‍යවස්ථාදායකය, නිසි පරමාධිපත්‍ය බලය නොතිබුණු ව්‍යවස්ථාදායකයක් විය යන විවේචනය ද දැඩි ලෙස මතු වී තිබුණි. මහි ප්‍රතිඵලය වූයේ 1972 ජනරජ ව්‍යවස්ථාව විසින් ව්‍යවස්ථාදායකය සම්පූර්ණ ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමකට ලක් කිරීමයි. ඒ අනුව සෙනොට් සභාව අහෝසි කර, ව්‍යවස්ථාදායකය ඒක මණ්ඩල සභාවක් කරනු ලැබේණ. ඒ සමගම ජාතික රාජ්‍ය සභාව ලෙස යලි නම් කරන ලද නියෝගීත මන්ත්‍රී මණ්ඩලයේ ව්‍යවස්ථාදායක බලයට තිබු සියලු සිමා රුවත් කරන ලදී.

6. 1972 ජනරජ ව්‍යවස්ථාව යටතේ ව්‍යවස්ථාදායකය හා විධායකය අතර පැවැති සම්බන්ධතාව සාකච්ඡා කරන්න.

(ලකුණු 20)

අභිමතකාරීය

මෙම පිළිතුර මගින් ඇගයිමට ලක් කෙරෙන්නේ 1972 ප්‍රථම ජනරජ ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාව යටතේ ව්‍යවස්ථාදායකය (ජාතික රාජ්‍ය සභාව) සහ විධායකය වූ අගමැති ප්‍රමුඛ කැබේනට් මණ්ඩලය අතර පැවැති සම්බන්ධතාව පිළිබඳ සිසු සිසුවියන්ගේ දැනුමයි. 1972 ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාව යටතේ පැවැති ආණ්ඩුකුම රාමුව තුළ මෙම පිළිතුර සකස් කළ යුතුය.

හැදින්වීම (ලකුණු 03)

1972 ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාව සම්බන්ධයෙන් කෙටි විග්‍රහයක් කරමින් පිළිතුර ආරම්භ කළ හැකිය. එනම්, වෙස්ටිම්න්ස්ටර් ආකෘතිය තවදුරටත් අනුගමනය කළ ජනරජ ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාවක් බවයි. එට දෙමුහුන් ලක්ෂණ තිබුණි. 1972 ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාවට අනුව පාර්ලිමේන්තුව ඒක මාණ්ඩලික වූ අතර සෙනෙන්ට සභාවක් නොවිය. ව්‍යවස්ථාදායකය හැදින්වුයේ ජාතික රාජ්‍ය සභාව ලෙසය. ඒහි සාමාජිකයන් ජනතා ජන්දයෙන් පත්වූ අතර, එය ජනරජයේ රාජ්‍ය බලයේ උත්තරීතර උපකරණය විය. ඇතැම් අවස්ථාවල මෙම උත්තරීතරභාවය, ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථා සම්පාදකයන් විසින් බලත්තල බෙදීමේ සිද්ධාන්තය නොසලකා ක්‍රියා කිරීමක් බවට විවාරක මත පළ වේ. 1972 ප්‍රථම ජනරජ ව්‍යවස්ථාව යටතේ විධායකය මධ්‍යස්ථාන දෙකකින් යුත්ත විය. එනම්, ජනාධිපතිවරයාගෙන් සහ අගමැති ප්‍රමුඛ කැබේනට් මණ්ඩලයෙනි. 1972 ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාවේ ක්‍රියාකාරීත්වය විශ්ලේෂණය කිරීමේදී ව්‍යවස්ථාදායකය සහ විධායකය අතර සම්බන්ධය පිළිබඳ තේමාව ඉතා වැදගත්ය.

සාකච්ඡාව (ලකුණු 14)

- 1972 ජනරජ ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාව මගින් ශ්‍රී ලංකාව ජනරජයක් බවට පත් කරන ලදී. කෙසේ වුවත් එය පුරුණ වශයෙන් ජනරජ ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාවක් නොවන්නේ, අගමැතිවරයා විසින් ජනාධිපතිවරයා නම් කිරීම හේතුවෙනි. ජනාධිපතිවරයා විධායකයේ නාමික ප්‍රධානීයා වූ අතර සැබැඳු විධායක බලයක් භුක්ති වින්දේ නැත. සැබැඳු විධායක බලය තිබුණේ අගමැති සහ කැබේනට් මණ්ඩලය වෙතයි. එසේම මොවුනු ව්‍යවස්ථාදායකයේ සාමාජිකයෝ වූහ. මේ තුළින් පිළිබැඳු වන්නේ, 1972 ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාව මගින් වඩාත් බලවත් වූයේ නාමික විධායකයේ ප්‍රධානීයා වූ ජනාධිපතිවරයා නොව ව්‍යවස්ථාදායකය බවයි.

- 1972 ජනරජ ව්‍යවස්ථාව යටතේ ව්‍යවස්ථාදායකය වූ ජාතික රාජ්‍ය සභාවට උත්තරීතර ව්‍යවස්ථාදායක බලයක් තිබුණි (44 වගන්තිය). ආණ්ඩුකරණ ව්‍යුහයේ කේත්දීය ආයතනය වූයේ එයයි. 1972 ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාවේ 4 වගන්තියට අනුව, ජනතාවගේ ව්‍යවස්ථාදායක බලය ක්‍රියාවට නංවන්නේ ව්‍යවස්ථාදායකය වූ ජාතික රාජ්‍ය සභාවයි. එහි 5 වගන්තියට අනුව, ජාතික රාජ්‍ය සභාව රාජ්‍ය බලයේ උත්තරීතර උපකරණයයි. එය ජනරජයේ ජනතාවගේ ව්‍යවස්ථාදායක, විධායක සහ අධිකරණ බලය ක්‍රියාවට නැංවිය.
- 1972 ජනරජ ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාව අනුව, ජාතික රාජ්‍ය සභාවට සිය ව්‍යවස්ථාදායක බලය අත්හැරීමට, පැවැරීමට හෝ වෙනත් කිසිදු ආකාරයකින් අන්සතු කිරීමට නොහැකි විය (45 වගන්තිය). මේ හරහා ජාතික රාජ්‍ය සභාවට නීති සම්පාදනය කිරීම සඳහා අසම්සම බලයක් හිමිවිය.
- ජාතික රාජ්‍ය සභාවේ බහුතර බලය හිමි කර ගත් දේශපාලන පක්ෂය හෝ සන්ධානය තුළින් දේශපාලන විධායකය වූ අගමැති සහ කැබේනට් මණ්ඩලය පත් කරන ලදී. එබැවින් දේශපාලන විධායකය ව්‍යවස්ථාදායකයේ කොටසක් විය. ඒ අනුව අගමැතිවරයා සහ කැබේනට් අමාත්‍යවරු ජාතික රාජ්‍ය සභාවේ දේශපාලන නියෝජිතයේ වූහ.
- අමාත්‍යාංශ සහ අමාත්‍යවරුන්ගේ විෂයයන් තීරණය කිරීම අගමැතිවරයාගේ වගකීමකි. එබැවින් විධායකයේ ප්‍රධානීය ලෙස කැබේනට් මණ්ඩලයේ සංයුතිය තීරණය කිරීමේ පූර්ණ බලය තිබුණේ අගමැතිවරයාටයි.
- 1972 ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාව යටතේ විධායකය ස්ථාපිත කර තිබුණේ වෙස්ට්‍මින්ස්ටර් සම්ප්‍රදායට අනුවය. ඉහත සඳහන් කරන ලද පරිදි විධායකය කොටස් දෙකකින් සමන්විත වූ අතර, නාමික විධායකය සහ දේශපාලන විධායකය යනු එම දෙකාටසයි. නාමික විධායකයේ ප්‍රධානීය ජනාධිපතිය. දේශපාලන විධායකය අගමැති ඇතුළු කැබේනට් මණ්ඩලයෙන් සමන්විත වූ අතර, අගමැතිවරයා කැබේනට් මණ්ඩලයේ ප්‍රධානීය විය.
- දේශපාලන විධායකයේ ප්‍රධානීය වූ අගමැතිවරයා, ජාතික රාජ්‍ය සභාවේ බහුතර මන්ත්‍රීවරුන්ගේ උපරිම විශ්වාසය දිනාගත හැකි සාමාජිකයෙකු විය යුතු විය.
- අගමැතිවරයා ප්‍රබල නම් ඔහුට/ ඇයට ජාතික රාජ්‍ය සභාවට බලපැමි කළ හැකි විය. ප්‍රායෝගික හාවිතයේදී දේශපාලන විධායකය එනම්, අගමැති ප්‍රමුඛ කැබේනට් මණ්ඩලය, සංජ්‍යාච්‍යාලා ව්‍යවස්ථාදායකයට බලපැමි කළහ.
- ජනාධිපතිවරයාට එරෙහිව විශ්වාසහංග යෝජනාවක් සම්මත කිරීමට ජාතික රාජ්‍ය සභාවට බලය තිබුණි 26 (2) වගන්තිය. ඒ අනුව නාමික විධායකයේ ප්‍රධානීය ජනාධිපති ලෙස හැඳින්වුව ද, ජනාධිපතිවරයා ව්‍යවස්ථාදායකයෙන් ස්වාධීන නැත.

නිගමනය (ලකුණු 03)

1972 ජනරජ ව්‍යවස්ථාවෙන් හඳුන්වා දුන් ව්‍යවස්ථාදායකය සහ විධායකය අතර සම්බන්ධතාවය පරස්පරතා සහිතය. ඒ වෙතින් නිරමාණය වූයේ දුරවල නාමික විධායකයක් සහ ප්‍රබල දේශපාලන විධායකයක් සහ ව්‍යවස්ථාදායකයකි. දේශපාලන විධායකය පත් වූයේ ව්‍යවස්ථාදායකයේ සාමාජිකයන් අතරිනි. ජාතික රාජ්‍ය සභාව රාජ්‍ය බලයේ උත්තරීතර ආයතනය වූව ද, ඇතැම් අවස්ථාවල අගමැති සහ කැඩිනට් මණ්ඩලය ව්‍යවස්ථාදායකයේ බලය අහිබවා හියහ. ව්‍යවස්ථාදායකය තුළින් විධායකය උපත ලැබේම 1972 ජනරජ ව්‍යවස්ථාවේ තිබූ වෙස්ට්‍රිම්න්ස්ටර් ක්‍රමයේ නොසරගික ලක්ෂණයකි. මෙම ක්‍රමය තුළ ගැටුම්වලට එළඹිනවාට වඩා ව්‍යවස්ථාදායකය සහ විධායකය උත්සාහ කරන බව පෙනුනේ සහයෝගයෙන් ක්‍රියා කිරීමටය.

7. 1978 මුද්‍රා ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාවට සහ අදාළ සංශෝධනවලට සම්බන්ධ පහත සඳහන් යිනෑම මාත්‍සකා දෙකක් සාකච්ඡා කරන්න.

- (i) රාජ්‍යයේ නායකයා වශයෙන් ජනාධිපතිගේ භූමිකාව
- (ii) ව්‍යවස්ථාදායකයේ බලතල හා ඒවායේ සීමාවන්
- (iii) මූලික අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීමේ දී අධිකරණය සතු වගකීම
- (iv) ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථා සභාවේ වැදුගත්කම සහ එයට එල්ල වී ඇති විවේචන

(ලකුණු 20)

අභිමතකාරීය

මෙම ප්‍රශ්නයෙන් බලාපොරොත්තු වන්නේ 1978 II වන ජනරජ ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාවේ මූලික අංග කිහිපයක් පිළිබඳ අපේක්ෂකයන් සතු විෂය දැනුම සහ විග්‍රහන්මක හැකියාව ඇගයීමට හාජනය කිරීමයි.

7.i රාජ්‍යයේ නායකයා වශයෙන් ජනාධිපතිවරයාගේ භූමිකාව (ලකුණු 10)

අභිමතකාරීය

1978 II වන ජනරජ ව්‍යවස්ථාවට අනුව රාජ්‍යයේ නායකයා වශයෙන් ජනාධිපතිවරයාගේ භූමිකාව පිළිබඳව අපේක්ෂකයන් සතු දැනුම සහ අවබෝධය ඇගයීමට හාජනය කිරීමයි.

හැදින්වීම (ලකුණු 02)

1978 II වන ජනරජ ව්‍යවස්ථාවට අනුව රාජ්‍යයේ නායකයාගේ භූමිකාව ජනාධිපතිවරයා විසින් හොඳවන බවත් ඒ අතරම කැඩිනට් මණ්ඩලයේ සහ ආණ්ඩුවේ නායකයා ද වන්නේය යන කරුණ පැහැදිලි කරමින් පිළිතුර ආරම්භ කළ හැකිය. මේ අනුව 1978 ව්‍යවස්ථාව යටතේ රාජ්‍ය නායකයා යනු තුළයේ නාමික සහ ගෞරව තනතුරක් නොව, රාජ්‍ය ව්‍යුහයේ කේත්දීය බල මධ්‍යස්ථානය ද විය.

සාකච්ඡාව (ලක්ෂණ 06)

1978 II වන ජනරජ ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාවට අනුව ජනාධිපතිවරයාට හූමිකා කීපයක් තිරුපණය කළ අතර, ඒ අතරින් රාජ්‍යයේ නායකයාගේ හූමිකාව ජනාධිපති ආණ්ඩුකුමයක් යටතේ රාජ්‍යය නායකයා සතු කාර්යභාරය විය.

- 1978 II වන ජනරජ ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාවේ 33 සහ 34 වගන්ති අනුව රාජ්‍ය නායකයා ලෙසින් ජනාධිපතිවරයාගේ බලතල මෙසේ සාරාංශ කොට දැක්විය හැකිය.
- ජනාධිපතිවරයාට රාජ්‍ය නායකයා ලෙස විවිධ පත්කිරීම් කිරීමට බලය ව්‍යවස්ථාවෙන්ම හිමිවී ඇත. ඒවා අතර,
තානාධිපතිවරුන්, මහකොමසාරිස්වරුන්, රාජ්‍ය දුතුයන් පත් කිරීමට හා ඔවුන්ට බලතල පැවරීමට ද ඔවුන් පිළිගැනීමට ද බලය ඇත්තේය.
- නීතියු වෘත්තියේ විශිෂ්ටත්වයට පත්ව ඇති නීතියුවරයින් ජනාධිපති නීතියු ලෙස පත් කිරීම.
- අග්‍රාමාත්‍යවරයා, අමාත්‍ය මණ්ඩලය පත් කිරීම.
- ග්‍රේෂ්‍යාධිකරණයේ අග්‍ර විනිශ්චයකාරවරයා හා අනෙකුත් විනිශ්චයකාරවරයන් ද පත් කිරීම.
- රාජ්‍ය මූදාව හාරයේ තබා ගැනීම.
- යුද්ධය හා සාමය ප්‍රකාශ කිරීම.
- ව්‍යවස්ථාවේ ලිඛිත හා අලිඛිත විධිවිධානවලට පටහැනි නොවන ජාත්‍යන්තර නීති වාරිතු වාරිතු වලට එලැමිම.
- වරදකරුවන්ට කොන්දේසි සහිතව සමාව දීම හා පුරුණ සමාව දීම.
- මරණීය දැන්වණය දීම හා අහය දානය දීම.
- තඩු පවරනු ලැබේමෙන් මුක්තිය ලැබේම ද ජනාධිපතිවරයා රාජ්‍ය නායකයා ලෙසට ලබා තිබුණ විශේෂ වරප්‍රසාදයකි. මෙය අදාළ වූයේ ජනාධිපතිවරයෙකු සිය බුරු කාලය තුළ සිදුකරන නිල හෝ පුද්ගලික කාර්යයන් සම්බන්ධයෙනි (35-1 වගන්තිය).

නිගමනය (ලක්ෂණ 03)

රාජ්‍ය නායකයා වශයෙන් ජනාධිපතිවරයාට හිමි වූ බලතල 1978 ව්‍යවස්ථාව යටතේ ජනාධිපතිවරයාට හිමි වූ අති විශාල බලතල ප්‍රමාණයේ එක් අංගයක් වූ බව සඳහන් කරමින් පිළිතුර අවසන් කළ හැකිය. සමහර බලතල වැරදි සහ පක්ෂග්‍රාහී ලෙස ජනාධිපතිවරුන් හාවිතා කිරීම පිළිබඳව විවේචන එල්ල විය. එම විවේචන වලට ප්‍රතිචාර වශයෙන්, 19 වැනි සංශෝධනය මගින් ඉන් සමහරක් ඉවත් කළ බව ද කිව හැකිය.

7.ii ව්‍යවස්ථාදායකයේ බලතල හා ඒවායේ සීමා (ලකුණු 10)

අරමුණ

1978 ව්‍යවස්ථාවෙන් ව්‍යවස්ථාදායකයට ලබා දී ඇති බලතල ගැනත් ඒවායේ සීමා පිළිබඳවත් අලේක්ෂකයන් සතු දැනුම පරික්ෂා කිරීමයි.

හැඳින්වීම (ලකුණු 02)

1978 ව්‍යවස්ථාව යටතේ ව්‍යවස්ථාදායකය පාර්ලිමේන්තුව ලෙස හැඳින්වූ බවත්, ඒය වෙස්වීමින්ස්ටර් සම්පූදායෙන් වෙන් වූ ඒක මාණ්ඩලික ව්‍යවස්ථාදායකය් බවත් ප්‍රකාශ කරමින් පිළිතුර ආරම්භ කළ හැකිය. 1978 ව්‍යවස්ථාදායකයේ බලතල 1972 ව්‍යවස්ථාවෙන් බිජිකළ ජාතික රාජ්‍ය සභාවට බෙහෙවින් වෙනස් වූ බව ද “හැඳින්වීම” කොටසින් පෙන්වා දිය හැකිය. 1972 ව්‍යවස්ථාවෙන් එම තත්ත්වය වෙනස් කර ව්‍යවස්ථාදායකය විධායකයට ද්විතීය කරනු ලැබේය.

සාකච්ඡාව (ලකුණු 06)

ඉහත හැඳින්වීමේ ඉදිරිපත් කළ අවසාන කරුණ තවදුරටත් පැහැදිලි කරමින් සාකච්ඡාව ආරම්භ කළ හැකිය. ඒ අනුව ව්‍යවස්ථාදායකය “විධායක ජනාධිපති” ක්‍රමයක විධායකයේ ප්‍රධානීය වන ජනාධිපතිවරයාගේ පාලනය සහ අධිකාරීය යටතට පත් කෙරීය.

සාකච්ඡාව උප මාත්‍රකා දෙකක් යටතේ සංවිධානය කර ගත හැකිය.

- ව්‍යවස්ථාදායකයේ බලතල
- ඒවායේ සීමා

ව්‍යවස්ථාදායකයේ බලතල පහත සඳහන් පරිදි කෙටියෙන් විස්තර කළ හැකිය:

- නීති සම්පාදන බලය.
- මූල්‍ය පාලනය.
- විධායකය පාලනය කිරීම.
- ආණ්ඩුකම ව්‍යවස්ථාව සංශෝධනය කිරීම සහ අවලංගු කිරීම.

සීමාවන්:

- ව්‍යවස්ථාදායකයේ නීති සම්පාදක බලයට, ආණ්ඩුකම ව්‍යවස්ථාව අත්හිටුවීමට හෝ බල රහිත කිරීම අයත් වන්නේ නැත. නව ව්‍යවස්ථාවක් පනවා සම්මත කරන්නේ නැතිව ආණ්ඩුකම ව්‍යවස්ථාව අත්හිටුවිය නොහැකිය (75 වගන්තිය).

- පාර්ලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් කොට ඇති යම් කිසි කෙටුම්පතක ව්‍යවස්ථානුකූලභාවය අධිකරණයේ අභියෝගයට ලක් කර තිබේ නම්, ව්‍යවස්ථාදායකයට එම කෙටුම්පත සාකච්ඡා කොට නීතිගත කළ හැක්කේ, ග්‍රේෂ්‍යාධිකරණයේ තීන්දුවට අනුකූලවය. නැතහොත් 2/3 ක වැඩි ජන්දයෙනි.
- නීති සම්පාදනය කිරීමෙන් සම්පූර්ණ බලය තිබෙන්නේ ව්‍යවස්ථාදායකයට නොවේ. අවශ්‍ය නම්, ජනාධිපතිවරයාට ද ජනමත විවාරණ මාධ්‍යයෙන් නීති පැනවිය හැකිය (4 වන වගන්තිය).
- ජනාධිපතිවරයා ව්‍යවස්ථාදායකයේ සාමාජිකයෙකු නොවුව ද, ඔහු හෝ ඇය කැබේනවී මණ්ඩලයේ ප්‍රධානීය වීම නිසා, නීති සම්පාදන ක්‍රියාවලියට සාප්ත්‍ර බලපෑම් කළ හැකිය.

නිගමනය (ලකුණු 02)

1978 ව්‍යවස්ථාව යටතේ පිහිටුවන ලද ව්‍යවස්ථාදායකය, 1972 ව්‍යවස්ථාවෙන් පිහිටුවන ලද ව්‍යවස්ථාදායකයට වඩා වෙනස් ය. එය විශේෂයෙන් ම පෙනුනේ රාජ්‍ය ව්‍යුහය තුළ ව්‍යවස්ථාදායකයට හිමි ස්ථානය සම්බන්ධයෙනි. එයට නීති සම්පාදක බලය තිබුන ද, එම බලය විධායකයේ ප්‍රධානීය වන ජනාධිපතිවරයාගේ සාප්ත්‍ර පාලනයට යටත් විය. ඒ අනුව ව්‍යවස්ථාදායකය හා විධායකය අතර බලතල බෙදීමක් නොතිබුනා පමණක් නොව, ව්‍යවස්ථාදායකය විධායකයේ ආධිපත්‍යව යට විමේ තත්ත්වයක් ද ඇති කළේය. මෙය 1978 ව්‍යවස්ථාව සම්බන්ධව එල්ල වූ දැඩි විවේචනවලට ද තුළු දුන්නේ ය. 19 වෙනි සංශෝධනය මගින් මෙම සම්බන්ධතාව වෙනස් කර, ව්‍යවස්ථාදායකයේ සාප්ත්‍රක්ෂණ ස්වාධීනත්වය නැවත පිහිටුවනු ලැබූයේ එම විවේචනවලට ප්‍රතිචාර වශයෙනි.

7.iii මූලික අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීමේ දී අධිකරණය සතු වගකීම. (ලකුණු 10)

අරමුණ

පුරවැසියන්ගේ මූලික අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම සම්බන්ධව ශ්‍රී ලංකාවේ ග්‍රේෂ්‍යාධිකරණය සතු කාර්යභාරය පිළිබඳව අපේක්ෂකයින් සතු අවබෝධය පරීක්ෂා කිරීම ප්‍රශ්නයේ මෙම කොටසේ අරමුණ වේ.

හැඳින්වීම (ලකුණු 02)

මූලික අයිතිවාසිකම් යනු කවරේදයි කෙටි අර්ථ විග්‍රහක් ඉදිරිපත් කරමින් පිළිතුර ආරම්භ කළ හැකිය. තම මූලික අයිතින් කඩවීම සම්බන්ධව අධිකරණයේ පිහිට ලබා ගැනීමට පුරවැසියන් සතු අවකාශ ප්‍රාග්ධන කිරීම නිසා 1978 ව්‍යවස්ථාව මූලික අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම සම්බන්ධයෙන් පියවරක් ඉදිරියට තැබූ බව ද මෙහිදී ප්‍රකාශ කළ හැකිය.

සාකච්ඡා (ලකුණු 06)

1978 ව්‍යවස්ථාවේ මූලික අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම සම්බන්ධව පණවා ඇති විධාන ගැන කෙටි හැඳින්වීමෙකින් පිළිතුර ආරම්භ කළ හැකිය.

- මූලික අයිතිවාසිකම් පිළිබඳව ග්‍රේෂ්‍යාධිකරණයේ බලතල සහ ක්‍රියා පටිපාටිය, 1978 ව්‍යවස්ථාවේ 126 වගන්තියේ දක්වා තිබේ. ව්‍යවස්ථාවේ III හෝ IV වැනි පර්විතේද්වලින් දක්වා ඇති මූලික අයිතිවාසිකමක් උල්ලංසණය කිරීම සම්බන්ධව අධිකරණ බලය ඇත්තේ ග්‍රේෂ්‍යාධිකරණයට පමණක් බව ක්‍රියා සිටියි. III වැනි පර්විතේද්ය විස්තර කරන්නේ මූලික අයිතිවාසිකමය. IV වැනි පර්විතේද්ය විස්තර කරන්නේ හාජා අයිතිවාසිකමය.
- එවැනි උල්ලංසණය කිරීමක් සිදු වී මාසයක් ඇතුළතදී එවැනි ඉල්ලීමක් ග්‍රේෂ්‍යාධිකරණයට ඉදිරිපත් කළ යුතුවේ. එම ඉල්ලීම පුරවැසියාට සංප්‍රවම හෝ නීතියෙකු මාර්ගයෙන් හෝ ඉදිරිපත් කළ හැකිය.
- එවැනි ඉල්ලීමක් තමන් වෙත ලැබුණු පසු ග්‍රේෂ්‍යාධිකරණය මුළින්ම කරන්නේ, එම ඉල්ලීම ගැන විමසීමක් සිදු කිරීම අවශ්‍ය සහ සුදුසු ද යන්න තිරණය කිරීමයි. ඒ සඳහා අවසර ලබා දුන් පසු ග්‍රේෂ්‍යාධිකරණය කරන්නේ නඩුව විමසා බලා තීන්දුවක් ලබා දේ.
- ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාවට සංශෝධන ගණනාවක්ම ඉදිරිපත් වුව ද, ග්‍රේෂ්‍යාධිකරණය සතු මූලික අයිතිවාසිකම් විනිශ්චය සම්බන්ධ බලයේ වෙනසක් සිදු තොවීය. එසේ වුවත්, 19 වැනි ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙන් සිදු වූ දෙයක් නම්, විධායකයේ බලපැමිවලින් තොරව, අධිකරණයේ ස්වාධීනත්වය තහවුරු කිරීමයි. මේ මගින් මූලික අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම සම්බන්ධව ග්‍රේෂ්‍යාධිකරණයේ වගකීම වඩාත් ස්වාධීන සහ ගක්තිමත් කෙරීණි.
- මූලික අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ අධිකරණ බලය තිබෙන එකම අධිකරණ ආයතනය ග්‍රේෂ්‍යාධිකරණයයි.
- එසේ වුවත්, පුරවැසියන්ගේ මූලික අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම අරමුණු කරගෙන පිහිටුවා ඇති තවත් ආයතන දෙකක් තිබේ. ඒවා නම් මානව අයිතිවාසිකම් කොමිෂන් සභාව සහ ඔම්බුඩ්මන් කාර්යාලයයි.
- පුරවැසියන්ගේ මූලික අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම නිසා ග්‍රේෂ්‍යාධිකරණය ප්‍රජාතනත්ත්වාදය හා නීතියේ ආධිපත්‍යය සුරකීම සම්බන්ධයෙන් ද වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉටු කරයි. පුරවැසි නිදහස සුරකීමේ මෙම වගකීම ග්‍රේෂ්‍යාධිකරණය සතු වැදගත්ම කාර්යභාරයකි. එය සහතික කිරීමට නම් අධිකරණය විධායකයෙහි බලපැමිවලින් නිදහස්ව තිබේ යුතුයි.

නිගමනය (ලක්ෂණ 02)

1978 ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාව මගින්, ශ්‍රේෂ්ඨයාධිකරණය, පුරවැසි අයිතින් සහ නිදහස ආරක්ෂා කිරීමේ වැදගත්ම ආයතනය බවට පත් කරන ලදී. මෙය 1978 ව්‍යවස්ථාව විසින් සිදුකරන ලද වැදගත්ම නිරමාණයකි. පුරවැසියන්ගේ අයිතිවාසිකම් උල්ලංසණය වූ විට ඒ සම්බන්ධව ක්‍රියා කිරීමට ශ්‍රේෂ්ඨයාධිකරණය සතු බලයත්, අනුගමනය කළ යුතු ක්‍රියා පටිපාටියන් 1978 ව්‍යවස්ථාවෙන් පැහැදිලිවම දක්වා තිබේ. විධායකයේ බලය නොව පුරවැසියන්ගේ අයිතිවාසිකම් සුරකීම සම්බන්ධව කිරීමාමයක් දිනාගෙන පවත්වා ගැනීමට ද ශ්‍රී ලංකාවේ ශ්‍රේෂ්ඨයාධිකරණය සමත් වී තිබේ.

7.iv ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථා සහාවේ වැදගත්කම සහ එයට එළුල වී ඇති විවේචන (ලක්ෂණ 10)

අභිමර්යර්ය

මේ මාත්‍රකාවේ අරමුණ 1978 ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාවේ 17 සහ 19 වැනි සංගේධනවලින් පිහිටුවන ලද ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථා සහාව පිළිබඳව අපේක්ෂකයන් සතු දැනුම සහ අවබෝධය පරික්ෂා කිරීමයි. සහාවේ කාර්යභාරය හා ඉටු කරනු ලබන කාර්ය පිළිබඳව සමාජයේ ඇති සාකච්ඡා පිළිබඳව අපේක්ෂකයින් සතු වැටහිම ද එයින් පරික්ෂා කෙරේ.

හැඳින්වීම (ලක්ෂණ 02)

ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථා සහාව 17 හා 19 වැනි ව්‍යවස්ථා සංගේධනවල නිරමාණයක් බව සඳහන් කරමින් පිළිතුර ආරම්භ කළ හැකිය. ලංකාවේ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ආණ්ඩුකාරණය සහ නීතියේ පාලනය සඳහා අවශ්‍ය සංවරණ සහ තුළන යාන්ත්‍රණයක් ලෙස එය වැදගත් ආයතනයක් බව ද සඳහන් කළ හැකිය.

සාකච්ඡාව (ලක්ෂණ 06)

- 19 වැනි සංගේධනය යටතේ පිහිටුවන ලද ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථා සහාවේ සංයුතිය කෙටියෙන් විස්තර කිරීම.
- පහත සඳහන් කරුණු පදනම් කොටගෙන සහාවේ බලතල මොනවාදුයි හඳුන්වා දීම.
 - i. පහත සඳහන් ස්වාධීන කොමිෂන් සහාවල සහාපතිවරුන් පත් කිරීමට ජනාධිපතිවරයාට නිරදේශ සැපයීම:

මැතිවරණ කොමිෂම, රාජ්‍ය සේවා කොමිෂම, ජාතික පොලිස් කොමිෂම, විගණන සේවා කොමිෂන් සහාව, මානව හිමිකම කොමිෂම, අල්ලස් හෝ දුෂ්පාණ වෝදනා විමර්ශනය කිරීමේ කොමිෂන් සහාව, මුදල් කොමිෂන් සහාව, සීමා නිර්ණය කොමිෂන් සහාව, ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සහාව,
 - ii. පහත සඳහන් තනතුරුවලට ජනාධිපතිවරයා කරන නිරදේශ අනුමත කිරීම:

ශ්‍රේෂ්ඨයාධිකරණයේ අගුවිනිශ්චයකාරතුමා සහ අනෙකුත් ශ්‍රේෂ්ඨයාධිකරණ විනිශ්චයකාරවරුන්, අභියාචනාධිකරණයේ සහාපතිවරයා සහ අනෙකුත් විනිශ්චයකාරවරුන්, අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සහාවේ සාමාජිකයන්, නීතිපතිවරයා, විගණකාධිපතිවරයා, පොලිස්පතිවරයා, ඔම්බුඩ්මන්වරයා සහ පාර්ලිමේන්තු මහලේකම්වරයා.

විවේචන

- ව්‍යවස්ථා සහාවට මහජනතාවගේ නියෝජනයක් නොමැති සිවිල් සමාජ සාමාජිකයන් පත් කිරීමත්, ඔවුන් විසින් ජනාධිපතිවරයාගේ බලය සංවරණය කිරීමක් ගැන අප්‍රසාද පළ වී තිබේ.
- සහාවේ සංයුතිය තුළ ඇති බල තුළනය ආණ්ඩු පක්ෂයට වාසිසහගතය යන විවේචනය ද මතු වී ඇත.
- ජනාධිපතිතුමා අධිකරණයේ පත්වීම් සඳහා කළ නිර්දේශ, කොමිෂන් සහාව විසින් එතුමාගේ අධිකාර බලයට අභියෝග කරනු ලැබ ඇත යන විවේචනය මැත කාලයේ දී මතු විය.

(ලක්ෂණ 02)

ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථා සහාව, ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ආණ්ඩුකරණයට අත්‍යවශ්‍ය අංශයක් වන ආණ්ඩුවේ, විශේෂයෙන් විධායකයේ, බලය සංවරණය කරන ආයතනයක් ලෙස වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉටුකර ඇති බව පෙන්වා දීමෙන් නිගමනය ආරම්භ කළ හැකිය. රාජ්‍ය සේවය නිර්දේශපාලනීය කිරීම සහ විධායකයේ ප්‍රධානීය ලෙස ජනාධිපතිවරයා තම බලකළ ඉක්මවා ක්‍රියා කිරීම වැළැක්වීම එයින් අපේක්ෂා කළ අරමුණුය. 17 වැනි සංශෝධනයේත් 19 වැනි සංශෘධනයේත් පසුව වූයේ ද එයයි. ව්‍යවස්ථා සහාව නිර්මාණය කරන ලද්දේ ඒ සඳහා අවශ්‍ය සංවරණ අධිකාරියක් අවශ්‍යතාවය පැන නැග තිබුණ නිසාය. එවැනි සන්දර්භයක් තුළ සහාව පිළිබඳ විවේචන මතු වීම අමුතු දෙයක් නොවේ. සහාව පිළිබඳ මහජන විශ්වාසය නොබිඳෙන්නේ තම එවැනි විවේචන ප්‍රයෝගනවත් ඒවායි.

8. ඉන්දිය සංඩීය ආණ්ඩුකුම මාදිලිය අර්ථ සංඩීය ක්‍රමයක් යැයි විස්තර කිරීමට සේතු පැහැදිලි කරන්න.

(ලක්ෂණ 20)

අභිමතාර්ථය

මෙම ප්‍රශ්නයේ අරමුණ ඉන්දියානු සංඩීය ක්‍රමයේ ඇති එයටම ආවේණික ලක්ෂණ හඳුනාගැනීමට සහ, ආණ්ඩුකුමය සම්භවා සංඩීය ක්‍රමයෙන් වෙනස් වන නිශ්චිත මාදිලියක් බව පෙන්වාදීමට ඇති හැකියාවත් ඇගැසීමට හාජනය කිරීම.

(ලක්ෂණ 03)

ඉන්දියානු සංඩීය ක්‍රමය සම්භවා සංඩීය ක්‍රමයෙන් වෙනස් වූ ආකෘතියක් බව සඳහන් කරමින් පිළිතුර ආරම්භ කළ හැකි ය. 1947 නිදහසින් පසු ඉන්දියාවට නව ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාවක් සම්පාදනය කිරීමේ දී, වෙනස්කම් සහිත නව සංඩීය රාමුවක් නිර්මාණය කිරීමට සිදුවීමේ පසුව ගැන ද කෙටියෙන් සඳහන් කළ හැකිය.

සාකච්ඡාව (ලකුණු 14)

- ඉන්දිය සංධීය ක්‍රමය සම්පූර්ණ සංධීය ආණ්ඩුක්‍රමයක් තොටත බව ප්‍රකාශ කිරීම සඳහා සමහර විට එයට අර්ථ - සංධීය ක්‍රමයක් යැයි හඳුන්වා තිබේ.
- ඉන්දියාව පැහැදිලිවම ඒකීය රාජ්‍යයක් තොටේ. ඉන්දියානු සම්භාණ්ඩුව පාලනය කරනු ලබන්නේ සාමාන්‍යයෙන් සංධීය යැයි හැඳින්වෙන බලය විමධ්‍යගත කිරීමේ ආණ්ඩුක්‍රමයක් මගිනි. ප්‍රාන්ත ආණ්ඩුවලට තමන්ගේම විධායකයන් හා ව්‍යවස්ථාදායකයන් තිබේ. ව්‍යවස්ථාවේ ලැයිස්තු ක්‍රනක් මාර්ගයෙන් මධ්‍යම රජය සහ ප්‍රාන්ත ආණ්ඩු අතර බලය විමධ්‍යගත කොට තිබේ. එසේ වුවත්, ඉන්දිය ක්‍රමය සංධීය ක්‍රමයකැයි ව්‍යවස්ථාව ප්‍රකාශ කරන්නේ ද නැති. ඒකීය ද, සංධීය ද යන කරුණේ දී ව්‍යවස්ථාව නිහාර ය.
- ඉන්දිය ක්‍රමය අර්ථ - සංධීය යැයි හැඳින්වීමට තුළු දී ඇති හේතු අතරින් පහත සඳහන් ඒවා සඳහන් කළ හැකි ය.
 - i. ඉන්දියානු ජනරජය ඒකීය ද සංධීය ද යන්න ගැන ව්‍යවස්ථාව පැහැදිලිව ප්‍රකාශ තොකරයි.
 - ii. ව්‍යවස්ථාවේ 352 වගන්තියෙන් මධ්‍යම රජයට ලබා දී ඇති හඳුසි අවස්ථා බලත්වලින් ප්‍රාන්ත රාජ්‍යවල බලය දැඩි ලෙස සීමා වේ. ජාතික හඳුසි අවස්ථාවකදී අඛණ්ඩතාව, ආරක්ෂාව සහ ස්ථාවරණාවය ආරක්ෂා කිරීමේ සම්පූර්ණ බලය මධ්‍යම ආණ්ඩුව සතු ය.
 - iii. ව්‍යවස්ථාවේ 356 වගන්තියට අනුව, ප්‍රාන්ත ආණ්ඩු විසුරුවා හැරීමේ සහ ඒවා ජනාධිපති පාලනය යටතට ගැනීමේ බලය ජනාධිපතිවරයාට තිබේ.
- හඳුසි නීතිය යටතේ, ඉන්දියානු ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ ඇති සංධීයවාදී ඒව ගුණයට නිශ්චිත නීතිය එල විපාක ඇති වී තිබේ. හඳුසි අවස්ථාවක දී සිදුවන්නේ ඉන්දිය සංධීය රාමුව අත්හිටුවා, එය ඒකීය ක්‍රමයක් ලෙස පාලනය කරනු ලැබේමයි.
- ප්‍රාන්ත රාජ්‍ය මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ සංඝ්‍ර පාලනය යටතට ගැනීමේ මාර්ග කිහිපයක්ම තිබේ. පළමුව, ප්‍රාන්ත ව්‍යවස්ථාදායකය විසිරවිය හැකිය. එමෙන්ම ප්‍රාන්තවල ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා සහ අමාත්‍ය මණ්ඩලය ඇතුළු විධායකය තිල බලයෙන් ඉවත් කළ හැකිය. ඒ මගින් කෙරෙන්නේ ප්‍රාන්ත රාජ්‍යයේ විධායකය ජනාධිපතිවරයාගේ සංඝ්‍ර පාලනය යටතට ගෙන ඒමයි. දෙවනුව, ප්‍රාන්ත ව්‍යවස්ථාදායකය විසිර වූ විට, ප්‍රාන්ත රාජ්‍යය වෙනුවෙන් නීති පණ්ඩත්‍යෙන් මධ්‍යම රජයේ පාර්ලිමේන්තුවයි. තෙවනුව, ජනාධිපතිවරයාගේ නියෝජිතයා වන ප්‍රාන්ත ආණ්ඩුකාරවරයා, ප්‍රාන්ත රාජ්‍ය ආණ්ඩුවේ ද ප්‍රධානීය බවට පත් වෙයි.

- මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ පාලක දේශපාලන පක්ෂය තමන්ට පස මිතුරු විරැද්‍ය පක්ෂ පාලනය කරන ප්‍රාන්ත ආණ්ඩුව බලයෙන් නෙරපීමට 356 වගන්තිය අවහාවිත කර ඇතැයි යන වෝදනාව ඉදිරිපත් ව තිබේ. අගමැති ඉන්දිරා ගාන්ධි යටතේ පැවැති හඳිසි අවස්ථා පාලන සමයේ දී මේ තත්ත්වය ඇති විය. මේ තත්ත්වය පන්ජාබ්, කාශ්මීර සහ උත්තර ප්‍රදේශ යන ප්‍රාන්ත රාජ්‍යවල සිදු විය.
- ඉද්ධ සංධීය කුමවල එවැනි හඳිසි අවස්ථා බලතල මධ්‍යම ආණ්ඩුවට පැවරෙන්නේ නැත. ප්‍රාන්ත රාජ්‍යවල ස්වාධීනත්වය ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාවෙන් ආරක්ෂා කිරීම සමඟාව්‍ය සංධීය කුමයේ අනිවාර්ය ලක්ෂණයකි.
- ඉන්දියාවේ ඇති කරන ලද මෙම වෙනස් සංධීය මාදිලිය බ්‍රිතාන්‍ය ඉන්දියාව දෙකඩ වීම, යන කරුණු පසුව්‍යාමි කොටගෙන බිජි වූවකි. 1952 දී නව ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාව සම්මත කරගන්නා විට ඉන්දියාවේ හොඳික අඛණ්ඩතාව සහ දේශපාලන ඒකාග්‍රතාව ආරක්ෂාවන පරිදි රාජ්‍ය ව්‍යුහය සකස් කිරීම, ව්‍යවස්ථා සම්පාදකයින්ගේ විශේෂ අවධානයට යොමු වූ කරුණකි.
- මෙපරිදි ඉන්දියාවේ ව්‍යවස්ථා සම්පාදකයින් මූහුණ දුන් ප්‍රහේලිකාව වූයේ ඉන්දියාවේ ඇති අතිමහත් විවිධත්වයට ඉඩ දෙන ගමන්ම, දේශපාලන ඒකත්වය ද ආරක්ෂා කිරීමයි.
- ඉන්දියාව අර්ධ - සංධීය කුමයක් වන්නේය යන්නෙහි අර්ථය වන්නේ සාමාන්‍ය තත්ත්වයක් තුළ එය සැබැඳ සංධීය කුමයක් වන්නේය සහ හඳිසි අවස්ථා තුළ ඒකීය කුමයක් වන්නේය යන අදහසයි.
- ඉන්දිය සංධීය කුමයේ ඇති අනෙක් ඒකීයවාදී ලක්ෂණ මෙසේය.
 - i. එකම පුරවැසිභාවයක් තිබීම.
 - ii. බලතල පිළිබඳ සමගාමී ලැයිස්තුව මධ්‍යම ආණ්ඩුවට වාසිදායකය.
 - iii. ප්‍රාන්ත රාජ්‍යයකට අයත්වන හූමිය තීරණය කිරීමට මධ්‍යම රජයට ඇති තහි බලය.
 - iv. ප්‍රාන්ත රාජ්‍ය බිජි කිරීමට, නම් කිරීමට සහ පවත්නා ඒවා වෙනස් කිරීමට මධ්‍යම රාජ්‍යයට ඇති බලය.
 - v. මධ්‍යම පාර්ලිමේන්තුවේ උත්තර මන්ත්‍රී මණ්ඩලය වන රාජ්‍ය සභාවේ 2/3ක අනුමැතිය ඇතිව ප්‍රාන්ත රාජ්‍යය සඳහා නීති පැනවීමට මධ්‍යම පාර්ලිමේන්තුවට ඇති බලය.

නිගමනය (ලක්ණු 03)

ඉහත සාකච්ඡාව සාරාංශ කරමින් ඉන්දියානු සංධීය ක්‍රමය සුවිශේෂ සංධීය මාදිලියක් වන බව පෙන්වා දෙමින් පිළිතුර අවසන් කළ හැකිය. ඒ අනුව ඉන්දිය ක්‍රමයේ ඇති බලය විමධ්‍යත කිරීමෙහි සංධීය සහ එකීය ලක්ෂණ ගැබූ වී තිබේ. ස්වාධීපත්‍යය මධ්‍යම රජය සහ ප්‍රාන්ත රාජ්‍යය අතර බෙදාගෙන නැත. ප්‍රාන්ත රාජ්‍යවලට ප්‍රාදේශීය ස්වායන්ත්‍රතාව සැමුවිටම නොලැබේ. එම ස්වායන්ත්‍රතාව වනාහි කොන්දේසි සහිත එකකි.

9. ලෝක දේශපාලනයේ සමකාලීන ප්‍රවණතා ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශ ප්‍රතිපත්තිය කෙරෙහි බලපාන ආකාරය පැහැදිලි කරන්න.

(ලක්ණු 20)

අරමුණ

මෙම ප්‍රශ්නයෙහි අරමුණ වන්නේ සිපුන් තුළ සමකාලීන ජාත්‍යන්තර දේශපාලනයෙහි ප්‍රවණතා පිළිබඳව ඇති දැනුමත්, එම ප්‍රවණතා ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශ ප්‍රතිපත්තිය කෙරෙහි කරන බලපැම පිළිබඳ අවබෝධයත්, තක්සේරු කිරීමයි.

හැඳින්වීම (උපරිම ලක්ණු 03)

- රටක විදේශ ප්‍රතිපත්තිය තීරණය වන්නේ අභ්‍යන්තර හා බාහිර සාධක ගණනාවක් මතය. එනිසාම, සමකාලීන ලෝකයේ රටවල විදේශ ප්‍රතිපත්තිය නිශ්ච්‍ය කිරීමෙහි ලා ජාත්‍යන්තර පරිසරයෙහි සිදුවන වෙනස්වීම අනිවාරය බලපැමක් කරයි. මෙම තත්ත්වය ශ්‍රී ලංකාව කෙරෙහි ද පොදු ය. එනයින්, ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශ ප්‍රතිපත්තිය අඩු වැඩි වශයෙන් සමකාලීන කළාපීය සහ ගෝලීය ප්‍රවණතාවලට දක්වන ප්‍රතිචාරයක් ලෙස ද හැඳින්වීය හැකි වේ.
- කෙසේ වෙතත්, කළාපීය හා ගෝලීය ප්‍රවණතාවන්ට දක්වන ප්‍රතිචාරයේ ස්වභාවය ශ්‍රී ලංකාවෙහි දේශපාලන හා ආර්ථික ධාරිතාවන් සහ ඩු දේශපාලනීක වැදගත්කම විසින් නිශ්ච්‍ය කෙරේ.

සාකච්ඡාව (උපරිම ලක්ණු 14)

- ඉන්දිය සාගරයේ මධ්‍යගතව පිහිටීම සහ ඉන්දු පැසිරික් සාගරික ජල මායිමට සම්පූ පිහිටීම යන ඩු-දේශපාලනීක ස්ථානගතවීම ශ්‍රී ලංකාව ලෝක බලවතුන්ගේ නොනිත් ආකර්ෂණය දිනා ගැනීම කෙරෙහි බලපා තිබේ.

දකුණු ආසියාව

- සමස්ත පෘෂ්ඨවාත් නිදහස් ඉතිහාසය පූරුම ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශ ප්‍රතිපත්තිය හැඩගැසීම කෙරෙහි කලාපීය දේශපාලනයේ ප්‍රවණතා බලපා ඇත.
- විවිධ දේශපාලන හේතු මත මැත කාලය වන විට දකුණු ආසියාතික කලාපීය සහයෝගිතා සංවිධානය වශයෙන් සාරක් සංවිධානයේ ජවය හිත වී තිබේ. මේ තත්ත්වය තුළ සාරක් අරබයා ශ්‍රී ලංකාවේ මැදිහත්වීම භුදු නියෝජනයකට පමණක් විතැන් වී ඇත. මේ ප්‍රවණතාවය සඳහා වර්තමාන පාලක දේශපාලන ප්‍රභුත්ගේ කලාපීය වාදයට වඩා ගෝලීයවාදය කෙරෙහි තම්‍ය වූ අනිලාජයන් ද උදෑව් සපයා තිබේ.
- සෙසු දකුණු ආසියාතික රාජ්‍යයන් සේම, ශ්‍රී ලංකාව ද කලාපීය දේශපාලන ආර්ථිකය තුළ ඉන්දියාවේ භූමිකාව කෙරෙහි සංවේදී වෙයි. ඒ අනුව, ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශ ප්‍රතිපත්තියෙහි ත්‍යා තීරණය කිරීම කෙරෙහි ඉන්දියාවේ දේශපාලනයේ හා පාලන තන්ත්‍රවල වෙනස්වීම ද වැදගත් යෙදුවුම වී ඇත.

ආසියාව

- ලෝක දේශපාලන සහ ආර්ථික සිතියම්වල ස්වභාවය තීරණය කිරීමෙහි ලා දේශපාලන හා ආර්ථික වශයෙන් බලපෑම් සහගත රාජ්‍යයන් කිහිපයක් ආසියාව තුළ වේ. එනිසාම ජාත්‍යන්තර වශයෙන් ආසියාවෙහි වැදගත්කම වර්ධනය වෙමින් පවතී. ආසියානු භූ-දේශපාලනයෙහි සිදුවෙමින් පවතින මෙම වෙනස්කම්වලට ශ්‍රී ලංකාව සිය විදේශ ප්‍රතිපත්තිය මාධ්‍යයෙන් ප්‍රතිචාර දක්වමින් සිටී.

ඉන්දියානු සහ පැසිගිරික් සාගරික දේශපාලනය

- ඉන්දියන් සාගරය නැගෙනහිර ආසියාව, මැද පෙරදිග සහ අප්‍රිකාව, යුරෝපය හා ඇමරිකාව සමග සම්බන්ධ කරන්නා වූ වැදගත් මුහුදු මාරුග කිහිපයකට නිවස්න සපයයි. මෙම වැදගත්කම ක්‍රියාවලා තුළ උපායමාරුගික, ආර්ථික සහ වෙළඳ වැඩි සටහන් ගණනාවක් සඳහා පෙළුමුම් සාධකයක් වී ඇත. ආසියානු ජලයෙහි සිදුවෙමින් පවතින මේ සංවර්ධනයන් කෙරෙහි අවධානයෙන් සිටීමට ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශ ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයින්ට සිදු වී ඇත.

ගෝලීය දේශපාලනය

ජාත්‍යන්තර බල තුළනය

- ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශ ප්‍රතිපත්තිය තීරණය කිරීමෙහි ලා වර්තමාන බහු-ඩැවු ලෝක බල තුළනය සෘජු බලපෑමක් කර තිබේ. ගෝලීය අවකාශය තුළ බල කේත්ද ගණනාවක් ඉස්මත්ව පවතින බැවින් (ලදා:- ඇමරිකාව, යුරෝපා සංගමය, BRICS රාජ්‍යයන්, වීනය, ඉන්දියාව, රුසියාව) මැත කාලීනව විදේශ ප්‍රතිපත්තිය කිසියම් සමතුලිත ස්වභාවයක් පෙන්නුම් කරයි.

දාෂ්ට්‍රීවාදීමය දේශපාලනය

- පශ්චාත් නිදහස් සමයෙහි මුල් දශක තුන තුළ ශ්‍රී ලංකාවෙහි විදේශ ප්‍රතිපත්තියේ කැඩී පෙනෙන දාෂ්ට්‍රීවාදීමය ස්ථාවරය වූයේ නොබැඳී පිළිවෙතයි. කෙසේ වෙතත්, පශ්චාත් නිරව්‍ය සංග්‍රාම කාලය තුළ දී පෙර පැවති ද්වී-මුළු බල තුළනය බිඳුවැටීමත් සමග නොබැඳී පිළිවෙතෙහි දේශපාලන තාරකිකභාවය ප්‍රශ්න කෙරී තිබේ.

ජාත්‍යන්තර දේශපාලන ආර්ථිකය

- වර්තමාන ගෝලීය සන්දර්භය තුළ නව-ලිබරල්වාදී දේශපාලන හා ආර්ථික පරමාදරු අණසක පතුරුවා ඇත. එනිසාම ර්ට සමාන්තරව, ආර්ථික රාජ්‍ය කාන්ත්‍රික සඛධාන (Economic Diplomacy) ශ්‍රී ලංකාවේ මැත කාලීන විදේශ ප්‍රතිපත්තියේ වඩාත් කැඩී පෙනෙන දාෂ්ට්‍රීවාදය බවට පත් වී තිබේ.

විකල්ප ජාත්‍යන්තර ව්‍යාපාර සහ සම්බන්ධතා ජාල

- වර්තමාන ගෝලීය පරිසරය තුළ ප්‍රධාන කර්තාකයින්ට අමතරව, බලපැමි සහගත විකල්ප ජාත්‍යන්තර ව්‍යාපාර සහ සම්බන්ධතා ජාල රාජියක් වර්ධනය වී ඇති ආකාරය දැක ගත හැකියි. තුස්තවාදය, ආගමික මූලධර්මවාදය, කණ්ඩායම් අයිතිවාසිකම් සඳහා වන ව්‍යාපාර (උදා:- LGBT ව්‍යාපාර, ලෝක පරිමාණ කමිකරු ව්‍යාපාර - එනම් ප්‍රංශයේ Yellow Vest ව්‍යාපාරය වැනි), අධිකාරිවාදී පාලනයන් පළවා හැරීම පිණිස සංවිධානය වූ තව සමාජ ව්‍යාපාර මේ සඳහා නිදුසුන් සපයයි. අභ්‍යන්තර මහජන මතය ඉහත සංවර්ධනයන් කෙරෙහි ඇතැමිවිට ප්‍රතිරෝධී වුවද, එම සංවර්ධනයන්ට සාපේක්ෂව රාජ්‍යයේ විදේශ ප්‍රතිපත්තිය හැඩැඟීවීමට ශ්‍රී ලංකාවට සිදුවීය හැකිය.

නිගමනය (උපරිම ලකුණු 03)

- ශ්‍රී ලංකාව ගෝලීය වශයෙන් වඩාත් සම්බන්ධිත රටක් වශයෙන් හඳුනාගෙන තිබේ. ශ්‍රී ලංකාව එකී ගෝලීය සම්බන්ධතා තුළ සිය පා සළකුණු සටහන් කරන මාධ්‍යය වන්නේ විදේශ ප්‍රතිපත්තියයි. සමකාලීන ජාත්‍යන්තර පරිසරයෙහි පවතින ගෝලීය කරණය වූ ස්වභාවය විසින්, විදේශ ප්‍රතිපත්තිය තිරණය කිරීමේ ද ගෝලීය ප්‍රවත්තතා කෙරෙහි සංවේදී වීමට පොලිඩ්වනු ලැබේ.
- විශේෂයෙන්, කුඩා රාජ්‍යයන් හි විදේශ ප්‍රතිපත්තිය සඳහා ලෝක දේශපාලනයෙහි අණසක පතුරුවා සිටින දාෂ්ට්‍රීවාදී ස්ථාවරයන් බලපැමි කරයි. මෙම යථාර්ථය ශ්‍රී ලංකාව කෙරෙහිද සාධාරණ වන අතර ලෝක පරිමාණ වේදිකාවන්වල ශ්‍රී ලංකාවේ නියෝජනයට එකී දාෂ්ට්‍රීවාදීමය සාධක ද බලපායි.

10. පහත සඳහන් යිනැම දෙකක් පිළිබඳ ව කෙටි සටහන් ලියන්න.

- ජාතිකවාදය
- නිරාගමිකවාදය
- ගැටුම් කළමනාකරණය
- “සිවිල් සමාජය” යන සංකල්පයේ අර්ථ
- බලය පිළිබඳ ස්ත්‍රීවාදී දැක්ම

(ලකුණු 20)

10. i ජාතිකවාදය (ලකුණු 10)

අහිමතාර්ථය: මෙම මාත්‍රකාවේ අරමුණ දේශපාලන මතවාදයක් ලෙස ජාතිකවාදය පිළිබඳවත්, දේශපාලනයේ තේමාවක් ලෙසත් එහි වැදගත්කම පිළිබඳවත් අපේක්ෂකයින් සතු අවබෝධය පරික්ෂා කිරීමයි.

හැඳින්වීම (ලකුණු 02)

ජාතිකවාදය යනු නුතන ලෝකයේ රාජ්‍යය, දේශපාලන ආයතන, රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති සහ දේශපාලන අරගල සකස් කිරීම අවශ්‍ය ඉදිරි දැක්ම ඉදිරිපත් කරන ප්‍රධාන පෙලේ මතවාදයක් බව පෙන්වා දීමෙන් මෙම පිළිතුර ආරම්භ කළ හැකිය. නුතන ජාතික රාජ්‍ය ක්‍රමය සඳහා අවශ්‍ය දැක්ම ඉදිරිපත් වන්නේ ද ජාතිකවාදයයෙනි.

සාකච්ඡාව (ලකුණු 06)

- දේශපාලන මතවාදයක් ලෙස ජාතිකවාදය පළමුව වර්ධනය වූයේ 18 වැනි සියවසේ යුරෝපයේ ය. පසුව එය යුරෝපීය යටත් විෂ්තර වලට පැතිරිණ.
- කෙටියෙන් අර්ථ නිර්ණය කළහොත්, ජාතිකවාදය යනු, නිශ්චිත භූගෝලීය ප්‍රදේශයක ජීවත් වන ජනතාවක් සංස්කෘතිය හා දේශපාලන වශයෙන් ජාතිය යන ඒකකයෙන් සමන්විත වන්නේය යන අදහසයි. මතවාදයක් ලෙස එය ඉටු කරන කාර්යය නම් මානව ප්‍රජාවන්ට තමා ‘ජාතියකට’ අයත් වන්නේ ය යන විශ්‍යානය සපයා දීමයි.
- ජන ප්‍රජාවකට /ජාතියකට අයත් වන්නට නම් ඔවුන්ට බෙදා ගත හැකි අනන්‍යතා තිබිය යුතු බවද ජාතිකවාදය කියා සිටී. ඒ අනුව සංස්කෘතිය, භාෂාව, පොදු ආර්ථිකය, එකට ජීවත් වන භූමි ප්‍රදේශය හා උපන් බීම යනු ‘ජාතික අනන්‍යතාවයේ මූලික සාධකයි.
- යුරෝපයේ 1789 ප්‍රංශ විජ්‍යලවයෙන් පසුව නුතන ජාතික රාජ්‍ය ක්‍රමය බිජ්‍යාලීමේ ක්‍රියාවලීය සිදු වූයේ ද ජාතියක් යනු රාජ්‍යයේ භූමි ප්‍රදේශය ඇතුළත ජීවත්වන සැම පුරවැසියෙකුටම පොදු අනන්‍යතාවයකින් සහ සංස්කෘතියක් ඇති දේශපාලන ප්‍රජාවක්ය යන අදහසින් ලැබූ ආහාසයයෙනි.

- දේශපාලන මතවාදයක් ලෙස ජාතිකවාදය පහත සඳහන් කාර්යයන් ඉටු කරයි.
 - i. එය ජාතික රාජ්‍යයක් ඇතුළත ජීවත්වන ජන ප්‍රජාවන්ට දේශපාලන ප්‍රජාවක් ලෙස පොදු අනන්‍යතාවක් ද තනි ප්‍රජාවක් වෙතට තමන් අයත් වන්නේය යන හැඟීමද ලබා දෙයි.
 - ii. පොදු අනන්‍යතාවන් සමග, දේශපාලන ක්‍රියාකාරීත්වය සඳහා ඉදිරි දැක්මක් ද මගපෙන්වීමක් ද ජාතිකවාදය ජනප්‍රජාවන්ට සපයා දී තිබේ. නිදුසුනක් ලෙස යටත් විෂ්ත ලෝකයේ ජනතාව ‘නිදහස’ සහ ‘විමුක්තිය’ ලබා ගැනීම සඳහා අරගල කළේ ‘නිදහස් ජාතියක්’ පිළිබඳව ජාතිකවාදය විසින් ලබා දෙනු ලැබූ අනුපාණය මතය.
 - iii. බහුවාර්ගික ජාතික රාජ්‍යවල ජීවත්වන කුඩා සහ සුළුතර වාර්ගික කණ්ඩායම්වල දේශපාලන මතවාදය හා ඉදිරි දැක්ම වන්නේ ද ජාතිකවාදයයි. ‘ජාතිය’ යන අදහස වෙතින් පණ ගන්වනු ලබන ඔවුනු තමන් ආන්තික කරනු ලැබූ සුළුණ ප්‍රජාවන් නොව, සමාන දේශපාලන හා අනෙක් අයිතිවාසිකම් වලට හිමිකම් කියන ‘ජාතින්’ ද වන බව ප්‍රකාශ කරයි.
 - iv. නුතන ජාතික රාජ්‍යයේ පදනම් මූලධර්ම ගොඩනැගී තිබෙන්නේ ජාතිකවාදය මතය. ජාතික ස්වාධීපත්‍යය, ජාතික නිදහස, මොමික ඒකාග්‍රතාව, සංස්කෘතික ඒකාග්‍රතාව සහ පුරවැසිභාවය යන මේවා හැඩගැසී ඇත්තේ ජාතිය පිළිබඳව නුතන මතවාද වලට අනුකූලවය.
 - v. ජාතිකවාදයේ එවැනි දේශපාලන භූමිකා වලට පහත සඳහන් තේමා අයත් වේ
 - i. ජාතියේ සහ රාජ්‍යයේ මතවාදයක් ලෙස ii. තමන්ට ඇත්තේ පොදු දේශපාලන ඉරණමකි යන හැඟීම මත දේශපාලන ප්‍රජාවකට සාමාර්ශකයින්ට එකට සිටීමට දේශපාලන දැක්ම ලබා දීම iii. පොදු ජාතියකට අයත් වන්නේ යැයි සිතීමට අවශ්‍ය වින්තන රාමුව සැපයීම සහ iv. දේශපාලන ක්‍රියාකාරීත්වයට මග පෙන්වන දැක්මක් වීම. ජාතික සහ ලෝක දේශපාලනය තුළ ජාතිකවාදය ඉටු කරන භූමිකාව ගැන පැහැදිලි කිරීමක් නොමැතිව නුතන දේශපාලනය නිසි පරිදි තේරුම් ගැනීම වඩා දුෂ්කරය.

නිගමනය (ලක්ෂණ 02)

ජාතිකවාදයේ අවසානයකට පත් වී නැති, නුතන දේශපාලනය තුළ ඉටු කරන බහුවිධ භූමිකාවන් ගැන සඳහන් කරමින් මෙම පිළිතුර අවසන් කළ හැකිය. ජාතිකවාදය දේශපාලනය තුළ ඉතා වැදගත් කාර්යයක් ඉටු කරමින් තිබෙන ලංකාවේ මෙය වඩාත් හොඳින් නිරීක්ෂණය කළ හැකිය.

10.ii නිරාගමිකවාදය (ලකුණු 10)

අභිමතකාරීය:

මෙම මාත්‍රකාවෙන් අපේක්ෂා කරන්නේ ආගමෙහි දේශපාලන කාර්යය පිළිබඳවත්, ඒ ගැන නිරාගමිකවාදය විසින් ඉදිරිපත් කර ඇති දැක්මත් පිළිබඳව අපේක්ෂකයන් සතු දැනුම සහ අවබෝධය පරීක්ෂා කිරීමයි. නිරාගමිකවාදය නම් සංකල්පයේ ආරම්භය, එහි ලිබරල්වාදී සහ සමාජවාදී සංකල්පගත කිරීම් මෙන්ම, එම සංකල්පය වර්ධනය කිරීමට සිදු වූ ඉන්දියානු දායකත්වය පිළිබඳවත් අපේක්ෂකයන් සතු දැනුම හා අවබෝධය පරීක්ෂා කිරීමද එයින් අදහස් කෙරේ.

හැඳින්වීම (ලකුණු 02)

සමකාලීන ලෝකයේ මෙන්ම ලංකාවේද ආගම යන්න දේශපාලන තේමාවක් බව සඳහන් කරමන් පිළිතුරේ ‘හැඳින්වීම’ ආරම්භ කළ හැකිය. එමෙන්ම නිරාගමිකවාදය යනු ආගමට විරැද්ධ තර්කයක් නොවන බවත්, එම සංකල්පයේ කේත්තීය අදහස වන්නේ ආගම සහ දේශපාලනය මිගු කර නොගැනීම බවත් ‘හැඳින්වීම’ කොටසෙහිද කිව හැකිය.

සාකච්ඡාව (ලකුණු 06)

- නිරාගමිකවාදය යන නව සංකල්පය ආරම්භ වූයේ 18 සහ 19 වැනි සියවස් වල යුරෝපයේ ය.
- නිරාගමිකවාදය යනු යුරෝපයේ ප්‍රඛ්‍යාද යුගයේ වින්තනයේ ම කොටසකි. එබැවින් එය ලිබරල්වාදය සහ සමාජවාදය යන දාෂ්ට්‍රිවාද දෙකටම ආභාසය සපයා ඇත. එය පළමුවෙන් මතු වූයේ පල්ලිය සහ රාජ්‍යය අතර තිබූ ‘අගුද්ධ සන්ධානය’ ට එරෙහිව සටන් කළ බලවිග වල මතවාදයක් ලෙසය.
- යුරෝපයේ නිරාගමිකවාදී අදහස් මතු වීමට හේතු වූ තවත් මූලාශ්‍යයක් වූයේ පල්ලිය සමාජය මත පවත්වා ගෙන ආ බුද්ධීමය ආධිපත්‍යය පිළිබඳව මතු වූ විවේචනයයි.
- මෙම අදහස්වලින් නිරාගමිකවාදය පිළිබඳව ලිබරල්වාදී සහ සමාජවාදී වින්තන වලට අනුපාණය ලැබේණ. මෙම මතවාද දෙකම තර්ක කළේ පල්ලිය සහ රාජ්‍යය එකිනෙකින් වෙන් කළ යුතු බවයි.
- ලිබරල් නිරාගමිකවාදයේ මූලික මූලධර්ම
 - i. රාජ්‍යය සහ පල්ලිය ආයතනික වශයෙන් වෙන් කිරීම.
 - ii. රාජ්‍යය කිසිදු ආගමක් සමග අනත්‍ය විය යුතු නොවේ.
 - iii. ආගම ඉගැන්වීම හෝ ප්‍රවාරය කිරීමට රාජ්‍යය සහභාගී විය යුතු නැත.

- iv. රාජ්‍යය කිසිදු ආගමක් සමග සම්බන්ධ වීම, හෝ කිසිදු ආගමකට විරුද්ධ වීම නොකළ යුතු වේ.
 - v. ආගමික නිදහස පුරවැසියන්ගේ මූලික අයිතිවාසිකමක් විය යුතුය.
 - vi. ආගම පදනම් කරගෙන කිසිදු පුරවැසියෙකුට වෙනස්කම් නොකළ යුතුය.
- සමාජවාදී නිරාගමිකවාදයේ ප්‍රධාන මූලධර්ම
 - i. රාජ්‍යය ආගමෙන් සම්පූර්ණයෙන් වෙනස් විය යුතුය.
 - ii. ආගමට පැවතිය හැකිකේ රාජ්‍යයේ අවසරය ඇතිව පමණි.
 - iii. ආගමික ආයතනවලට පවතින්නට හැකි වන්නේ ඒවා රාජ්‍යයට තරජනයක් නොවන තාක් දුරට සහ රාජ්‍යයේ අවසරය තිබෙන තාක් දුරට පමණි.
 - iv. දේශපාලන හෝ පුරවැසි සංවිධාන ආගමික අනනුතාව මත ගොඩ නොහැරිය යුතුය.
 - ලිබරල් සහ සමාජවාදී නිරාගමිකවාද යුරෝපීය සම්භවයක් ඇති ඒවා ය. එබැවින් ඒවායින් ප්‍රකාශ වන්නේ යුරෝපයේ එතිහාසික අත්දෑමයි. එම අමතරව, ලංකාවට ද වඩා අදාළ වන, නිරාගමිකවාදය පිළිබඳ ඉන්දියානු සම්ප්‍රදායක් තිබේ.
 - තුළන ඉන්දියානු නිරාගමිකවාදය, බුද්ධාගම, හින්දු ආගම, තෙශන ආගම, ධර්මාණෝක රජ්‍යමාගේ ඉගැන්වීම් මෙන්ම රාම ක්‍රිජ්‍යා පරමහංස සහ ස්වාමී විවේකානන්ද වැනි තුළන හින්දු වින්තකයන්ගේ ඉගැන්වීම් වලින් ද ආහාසය ලබා ඇත. එහි ප්‍රධාන වින්තකයන් වන්නේ මහත්මා ගාන්ධී, සර්වපල්ලි රාඛ්‍යිත්සන්, ජවහර්ලාල් නේරු සහ රාජ්‍යීය ප්‍රසාද් යන දේශපාලන තායකයන් ය.
 - ඉන්දියානු නිරාගමිකවාදයේ ප්‍රධාන ඉගැන්වීම් මෙසේය.
 - i. ධර්ම තිරපේක්ෂතාව - රාජ්‍යය ආගමික වශයෙන් අපක්ෂපාත වීම.
 - ii. සර්ව ධර්ම සමානාත්මතාව - සැම ආගමකටම රාජ්‍යය සමඟේ සැලකීම සහ සැම ආගමක්ම සමාන යැයි පිළිගැනීම.
 - iii. රාජ්‍යය ආගමික අනනුතාවය නොසිලකා, සැම පුරවැසියෙකුටම සමඟේ සැලකිය යුතුය.
 - iv. පුරවැසිහාවය ලබා ගැනීමේදී ආගම බාධාවක් හෝ සුදුසුකමක් හෝ නොවිය යුතුය.

නිගමනය (ලකුණු 02)

නිගමනය කොටසේදී ඉහත දැක්වූ ප්‍රධාන සාකච්ඡාව සාරාංශ කළ හැකිය. එසේම, නිරාගමිකවාදය කර ඇත්තේ රාජ්‍යය සහ ආගම අතර ඇති සම්බන්ධය අපක්ෂපාතනාවය

ලෙස යලි නිර්වචනය කිරීම බවද කිව හැකිය. නිරාගමිකවාදය යනු ආගමික විරෝධී වීම නොවේ. ආගම සමාජයේ කටයුතු නොකළයුතු බව එයින් කියුවෙන්නේ තැත. එයින් අවධාරණය කෙරෙන්නේ, රාජ්‍යය ආගම් සම්බන්ධ අපක්ෂපාතීව සිටීම සහ කිසිදු වෙනස්කමක් කරනු ලබන්නේ තැතිව තමන් කැමති ආගමක් ඇදහිමේ නිදහස පුරවැසියන්ට සහතික කිරීමයි. ආගම සහ දේශපාලනය එකිනෙකට වෙනස් ක්ෂේත්‍ර බවද එය අවධාරණය කරයි.

ඉන්දියානු නිරාගමිකවාදී සංකල්පය ලංකාවේ යථාර්ථයන්ට වඩාත් ගැලුපෙන බව යෝජනා කරමින් පිළිතුර අවසන් කළ හැකිය.

10.iii ගැටුම් කළමනාකරණය (ලකුණු 10)

අභිමතාර්ථය

ගැටුම් කළමනාකරණයේ ක්‍රියාවලිය පිළිබඳව අපේක්ෂකයන්ගේ අවබෝධයක්, ගැටුම් නිරාකරණය යන සංකල්පය පිළිබඳව වටහා ගැනීමත් පරීක්ෂා කිරීම මේ මාත්‍රකාවේ අරමුණයි.

හැඳින්වීම (ලකුණු 02)

ගැටුම් නිරාකරණය යනු සාමාන්‍යයෙන් දුෂ්කර, සංකීර්ණ සහ දීර්ඝ ක්‍රියාවලියකි. මේ බව පුද්ගලික මෙන්ම සමාජ ගැටුම් වලදී අපට නිරීක්ෂණය කළ හැකිය. ගැටුමක් සම්පූර්ණයෙන් විසඳීම දුෂ්කර වුවත්, ගැටුමකට නිර්මාණාත්මකව ප්‍රවේශ වීමේ සහ ගනුදෙනු කිරීමේ වෙනත් විධිතුම තිබේ. ගැටුම් උත්සන්න වීම සහ පාලනය කළ නොහැකි වීම වැළැක්වීමට ඇති එවැනි ප්‍රවේශයක් වන්නේ “ගැටුම් කළමනාකරණය” යි.

සාකච්ඡාව (ලකුණු 06)

- ගැටුම් සමථනය සඳහා ඇති සාධනීය ප්‍රවේශ කෙටියෙන් විස්තර කරමින්, සාකච්ඡාව ආරම්භ කළ හැකිය. ඒවා නම් :
 - i. ගැටුම් ගැන කළේනියා අනතුරු ඇගැවීම: එනම්, සමාජයේ ඇති වීමට ඉඩ තිබෙන ගැටුම් ගැන, ඒවා මතු වීමට පෙර හඳුනා ගැනීමයි. මතුවීමට ඇති ඉඩකඩ වැළැක්වීමට පියවර ගැනීමයි.
 - ii. ගැටුම් වැළැක්වීම; මෙයින් කෙරෙන්නේ, කළේනියා අනතුරු ඇගැවීමේ යාන්ත්‍රණ මාර්ගයක් ගැටුම් ඇතිවිය හැකි ස්ථාන හඳුනාගෙන, ඒවා මතුවීම වැළැක්වීමට පියවර ගැනීමට ඒ මගින් අවකාශය ලැබේ.
 - iii. ගැටුම් කළමනාකරණය: ගැටුමක් ඇති වූ පසු එය පැතිරීම වැළැක්වීමට පියවර ගැනීමයි.

- iv. ගැටුම් පරිවර්තනය: ගැටුමේ අරමුණු, පාරිභාව තීතිරිති, ව්‍යුහය, න්‍යායපත්‍ර යන මේවා පරිවර්තනය වීම තුළින් ගැටුම විසඳීමට හැකි වීම.
- v. ප්‍රශ්නවාත් ගැටුම් සාමය ගොඩනැගීමේ: ගැටුම් ඒකපාක්ෂිකව හෝ සාම ගිවිසුමක් මගින් හෝ අවසානයට පත් වූ පසුව, එම ගැටුම යළි මතුවීම වැළැක්වීමට පියවර ගැනීමයි. එවැනි සාමය ගොඩනැගීමේ ක්‍රියාවලියකට සංහිදියා ක්‍රියාමාර්ගත්, ගැටුමේ මූල හේතු වලට විසඳුම් සෙවීමත් අවශ්‍ය වේ.
- පිළිබුරේ රේග පියවර වන්නේ ගැටුම් කළමනාකරණය යන්න පැහැදිලි කිරීමයි. මෙය ගැටුම් කළමනාකරණයේ අරමුණු ගැටුම විසඳීමේ අරමුණු සමග සැසඳීමෙන් කළ හැකිය.
- ගැටුම් කළමනාකරණය යන සංකල්පයේ අර්ථ දෙකක් තිබේ.
 - i. ගැටුම් විසඳීම දුෂ්කර සහ දිරිස කාලීන ක්‍රියාවලියක් වන විට, එම ගැටුමේ තියුණුහාවය, එහි පැතිරීම සහ ප්‍රවෘත්ති, බව සීමා කිරීම පළමු වැන්තයි. මේ මගින් ගැටුමේ මූල හේතු විසඳීම සහිතව ආමන්තුණය වන්නේ නැත. ගැටුම නිශේධනිය ප්‍රතිඵල ඇති කරන්නක් බව ද මේ ප්‍රවේශයෙන් පිළිගැනීම්. කළ යුත්තේ ගැටුමේ නිශේධනිය ගතිකත්ව සහ පල විපාක පාලනය කිරීමයි.
 - ii. ගැටුම නිශේධනිය යැයි දෙවන ප්‍රවේශය පිළිනොගනී. එය ගැටුම දෙස සාධනීයව බලයි. එය සමාජයේ ඇත්තටම පවතින දුක් ගැනවිලි සහ අසාධාරණතාවල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස දකියි. විසඳුම් දිය යුත්තේ එම දුක් ගැනවිලිවලටය. ඒ මගින් යෝජනා වන්නේ, සාකච්ඡා, සහමන්තුණ, සංවාද සහ අවසානයේදී සාමයිවිසුමක් කරා ගැටුමේ ගමන් මග යළි දිඟා ගත කිරීමයි.
- මේ ප්‍රවේශ දෙකකන්ම කෙරෙන්නේ ගැටුමක් විනාශකාරී, ප්‍රවන්ධකාරී ලෙස වර්ධනය වී අරුධුයක් නිර්මාණය කරන තත්ත්වයට පත් වීම වැළැක්වීමේ සාධනීය පියවර ගැනීමයි.
- ගැටුම් කළමනාකරණය, ගැටුම් නිරාකරණය/ විසඳීම සමග සසදනවිට අපට පෙනෙන්නේ, ගැටුම් නිරාකරණයට ඇත්තේ සීමිත න්‍යාය පත්‍රයක් සහ සීමිත අරමුණුය යන්තයි. ගැටුම් විසඳීමට නම් ගැටුමේ මූල හේතු සොයා ඒවාට විසඳුම් ලබා දිය යුතුය; ගැටුම නැවත ඇතිවීම ද වැළැක්විය යුතුය, ඒ සඳහා තිබිය යුත්තේ ප්‍රාථමික න්‍යාය පත්‍රයකි. ඒ සඳහා දිරිස කාලීන ප්‍රශ්නවාත් ගැටුම් සාමය ගොඩනැගීමේ ක්‍රියාවලියක් ද අවශ්‍යය. ගැටුම් කළමනාකරණය ගැටුමක් තියුණු වන තෙක් බලා සිටින්නේ ද නැත. එය කරන්නේ සමකාමී සහ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී මාර්ගවලින් ගැටුම උත්සන්න වීම වැළැක්වීමයි.

නිගමනය (ලකුණු 02)

ඉහත සාකච්ඡාව කෙටියෙන් සාර්ථක කරමින්, නිගමනය ආරම්භ කළ හැකිය. ගැටුම් කළමනාකරණයෙන් යෝජනා කරන්නේ ප්‍රදේශලික සහ සමාජ ගැටුම විසඳීමේ වියදම් අඩු ප්‍රවේශයක් බව ද කිව හැකිය. ගැටුමක් තියුණු වීමට ඉඩ හැරුයාත්, එය කළමනාකරණය කිරීම දුෂ්කරය.

10.iv සිවිල් සම්පාදනය යන සංකල්පයේ අර්ථ (ලක්ෂණ 10)

අභිමතකාරුවය

“සිවිල් සම්පාදනය” යන සංකල්පයේ ත්‍යායික පදනම් ගැන අපේක්ෂකයන්ගේ දැනුම පරීක්ෂා කිරීම මෙම මාත්‍යකාවේ අරමුණයයි.

හැඳින්වීම (ලක්ෂණ 02)

“සිවිල් සම්පාදනය” යනු, පූරවැසියන් සිය සාමූහික අභිලාජ සහ අරමුණු සාක්ෂාත් කර ගැනීමට එකට ක්‍රියා කරන සම්පාදනය යැයි අර්ථ විග්‍රහයක් දැක්වීමෙන් පිළිතුර ආරම්භ කළ හැකිය. පූරවැසියන් සිවිල් සම්පාදනයේ ක්‍රියාකාරී වීම නුතන දේශපාලනයේ අංශයක් බව ද දැක්වීය හැකිය. එය ප්‍රජාත්‍යුත්ත්වාදය නුතන ත්‍යායයේ වැදගත් සංකල්පයක් ද බවයි.

සාකච්ඡාව (ලක්ෂණ 06)

“සිවිල් සම්පාදනය” යන්නේහි සංකල්පමය ඉතිහාසය තුළ එහි අර්ථ 04 ක් ඉදිරිපත් වී තිබේ. ඒවා තම් සම්භාව්‍ය ලිබරල්, සම්භාව්‍ය මාක්ස්වාදී, සාංගමික ප්‍රජාත්‍යුත්ත්වාදී සහ තව මාක්ස්වාදී ග්‍රාමිශීයානු යන අර්ථයි.

- සම්භාව්‍ය ලිබරල් අර්ථය:** සිවිල් සම්පාදනය යනු රාජ්‍ය සහ ප්‍රවාල අතර ඇති සම්පාදනය අවකාශයයි. ඉම්මානුවෙල් කාන්ට් සහ හේගල් යන දාරුණිකයේ මෙම අර්ථ ඉදිරිපත් කළ වින්තකයන්ය. හේගල් වැඩිදුරටත් ක්‍රියා සිටියේ සිවිල් සම්පාදනය යනු දනවාදී වෙළඳපාල බව සහ එය පුද්ගල නිදහස සාක්ෂාත් කර ගැනීමේ අවකාශය වන බවයි.
- සම්භාව්‍ය මාක්ස්වාදී අර්ථය:** මේ අර්ථය වර්ධනය කළ කාල් මාක්ස් යොදාගත්තේ සිවිල් සම්පාදනය යනු දනවාදී වෙළඳපාල යැයි හේගල් ඉදිරිපත් කළ අර්ථයයි. ඒ සමගම ඔහු එම අර්ථය දැඩි විවේචනයට ලක් කරමින් ක්‍රියා සිටියේ සිවිල් සාම්පාදනය යනු පුද්ගල නිදහස් සෙශ්‍ය තම් නොව බවයි. මාක්ස් කියු පරිදි දනවාදී වෙළඳපාල යනු මිනිසුන්ගේ ආත්මාරාක්‍යාමී අභිලාජ වෙළඳපාල තරගය තුළින් ඉටුකරගන්නා අඩවියයි. එබැවින් සිවිල් සම්පාදනයේ සිදුවන්නේ පුද්ගලයින් තම මානව ගෙයතා ඉටු කර ගැනීමට නොහැකි ප්‍රාදේකලා අසරණ පුද්ගලයින් බවට පත් වීමයි.
- සිවිල් සම්පාදනය සාංගමික ප්‍රජාත්‍යුත්ත්වාදයේ සම්පාදනය අවකාශය ලෙස:** මේ අර්ථ කථනයට අනුව සිවිල් සම්පාදනය යනු පූරවැසියන් තම සාමූහික අවශ්‍යතා ඉටු කර

ගැනීම පිණිසත් ආණ්ඩුවෙන් ස්වාධීනව සම්ති සමාගම් පිහිටුවාගෙන ඒ කුලින් එම අභිලාජ සහ අවශ්‍යතා ඉටු කර ගැනීම සඳහා ඇති සමාජ අවකාශයයි. මෙහිදී පුරවැසියෝ විවිධ ස්වේච්ඡා සමාගම් පිහිටුවා ගනිති. මේ අදහස මූලින්ම ගොඩ තැගැවේ ප්‍රංශ දේශපාලන වින්තයෙකු වූ ඇලෙක්සි ද තොක්විල්ය.

- iv. නව මාක්ස්වාදී ග්‍රාම්පියානු අර්ථය: ඉතාලියානු මාක්ස්වාදීයෙකු වූ අන්තෝත්තියෝ ග්‍රාම්පි 1930 ගණාන්වලදී ගොඩනැගු නව අර්ථකථනයට අනුව සිවිල් සමාජය යනු පුරවැසියන් තම සංස්කෘතික සහ සමාජයේ කටයුතු කර ගෙන යන රාජ්‍යයේ මැදිහත්වීමෙන් ස්වාධීනව පවතින, සමාජීය අවකාශයයි. පාලක පන්තින් තම දේශපාලන ආධිපත්‍යය පිහිටුවීමේදී මෙම සිවිල් සමාජ කේතුයේද ආධිපත්‍යය පිහිටුවති. මුළුන් තම පාලන ක්‍රමයට මහජන කැමැත්ත ගන්නේ ඒ මගිනි. ආගම, සංස්කෘතිය අධ්‍යාපනය යනු පාලක පන්තින් එලස තම නායකත්වය පිහිටුවන සිවිල් සමාජ අවකාශයයි. පාසැල්, වෘත්තීය සම්ති, ක්‍රිඩා සම්ති සංවිධාන, ජනමාධ්‍ය සංස්කෘතික සංවිධාන යන මෙවා සිවිල් සමාජයේ අංශයයි.
- සිවිල් සමාජය යන සංකල්පයට වඩාත් තුතන අර්ථයක් ද තිබේ. ඒ අනුව සිවිල් සමාජය යනු පුරවැසියන් රාජ්‍යයෙන් සහ ආණ්ඩුවෙන් ස්වාධීනව තම ප්‍රජාතනත්ත්වාදී දේශපාලන ක්‍රියාකාරීත්වයේ යෙදෙන සමාජ අවකාශයයි. ඔනැම සමාජයක වෘත්තීය සම්ති, කමිකරුවන්, ගොඩ ජනතාව, ගිෂා කණ්ඩායම් සහ පුරවැසියන් සමාජ ව්‍යාපාර විරෝධතා සහ උද්‍යෝගීතා වල යෙදෙති. ඒ මගින් දේශපාලන පක්ෂවලින් ස්වාධීනව සංවිධානය වී ආණ්ඩුවට තම ඉල්ලීම ඉදිරිපත් කරති. මේ පරිදි සිවිල් සමාජය යන්න අර්ථ විග්‍රහ කර තිබෙන්නේ පුරවැසි ස්වායත්තතාව සඳහා රාජ්‍යයෙන් ස්වාධීන තිබෙන සමාජ අවකාශය ලෙසයි.
 - සිවිල් සමාජ ක්‍රියාකාරීත්වය ප්‍රජාතනත්ත්වාදී දේශපාලන ජීවිතයේ අත්‍යවශ්‍ය අංශයක් ලෙසද දීන් සැලකේ. වර්තමාන දේශපාලන න්‍යායයේ එම පුරවැසි සමාජ ක්‍රියාකාරීත්වය භැඳීන්වෙන්නේ “සිවිල් සමාජ දේශපාලනය” ලෙසයි.

නිගමනය (ලක්ෂණ 02)

ඉහත සාකච්ඡාව සාරාංශ කරමින් පිළිතුරු අවසන් කළ හැකිය. සිවිල් සමාජය යන සංකල්පයේ අර්ථය විවිධ එතිහාසික පසුබිම් තුළ විකාශනය වී ඇති බව ද එහිදී පෙන්වා දිය හැකිය. එමෙන්ම එය තුතන දේශපාලන න්‍යායයේ ප්‍රධාන සංකල්පයක් ලෙස ද ප්‍රජාතනත්ත්වාදී දේශපාලන ක්‍රියාකාරීත්වයේ අවකාශය ලෙසද සැලකෙන බව ප්‍රකාශ කළ හැකිය.

10. V බලය පිළිබඳ ස්ත්‍රීවාදී අදහස (ලක්ෂණ 10)

අරමුණ

මෙම ප්‍රශ්නයේ පරමාර්ථය වන්නේ බලය පිළිබඳ ස්ත්‍රීවාදී දැඡ්ටීකෝණය සහ බලය පිළිබඳ දේශපාලනය විශ්ලේෂණය පූජා කිරීම සඳහා සිදුවූ ස්ත්‍රීවාදී දායකත්වය පිළිබඳ අපේක්ෂකයන්ගේ අවබෝධය තක්සේරු කිරීමයි. ස්ත්‍රීවාදී දේශපාලන න්‍යායේ මූලික කරුණු පිළිබඳව ඔවුන්ගේ දැනුම ද තක්සේරු කෙරේ.

හැඳින්වීම (ලක්ෂණ 02)

- ස්ත්‍රීවාදී න්‍යාය දේශපාලන විද්‍යාවේ බලය න්‍යායගත කිරීමේ සාම්ප්‍රදායික ප්‍රවේශයන් විවේචනය කළ අතර, බලය හා මානව සමාජයේ එහි හාවිතාව පිළිබඳ නව පර්යාවලෝකයක් හඳුන්වා දුන්නේය.
- ස්ත්‍රීවාදී දේශපාලන න්‍යාය තරක කරන්නේ බලය සංක්ලේෂණ කිරීම සහ ආයතනිකකරණය යන දෙකම පුරුෂ කේන්ද්‍රිය දැඡ්ටීකෝණයකින් වුළුහගත කර ඇති බවයි. මේ අනුව, ස්ත්‍රීවාදය ස්ත්‍රී-පුරුෂ සමාජභාවීය ප්‍රවේශයකින් (gender approach) බලය පිළිබඳ විග්‍රහ කිරීමක් යොජනා කරයි.
- මෙම පිළිතුර මගින් අපේක්ෂකයින් බලය පිළිබඳ ස්ත්‍රී-පුරුෂ සමාජභාවීය ප්‍රවේශයේ මූලික අංග පිළිබඳව දැනුවත්ව බව පෙන්නුම් කළ යුතුය. බලය පිළිබඳ ස්ත්‍රීවාදී න්‍යාය දේශපාලනය පිළිබඳ ස්ත්‍රීවාදී න්‍යාය සමග සම්බන්ධ වී ඇති බව ද හඳුනාගත යුතු වේ.

සාකච්ඡාව (ලක්ෂණ 06)

- ස්ත්‍රීවාදී න්‍යායේ බලය පිළිබඳ අදහස් ඒකමතික බවකින් යුක්ත තොවේ. එම අදහස් ස්ත්‍රීවාදයේ විවිධ ධාරාවන් හි, එකිනෙකින් වෙනස් දැඡ්ටීවාදාත්මක ස්ථාවරයන් මත ඉදිරිපත් වී ඇත. බලය පිළිබඳ ස්ත්‍රීවාදී විවේචනයේ වැදගත්ම දායකත්වය වන්නේ පුද්ගලික ක්ෂේත්‍රය / පෞද්ගලික පරිමෙන්ඩලය (private sphere) තුළ වන බලය පූජා අර්ථයකින් විශ්ලේෂණය කිරීමයි.
- ලිබරල් ස්ත්‍රීවාදීන් පොදුවේ බලය දනාත්මක දැඡ්ටීයකින් විග්‍රහ කර ඇත. සමහර ලිබරල් ස්ත්‍රීවාදීන් බලය දේවල් අත්කරගැනීමේ මාධ්‍යයක් ලෙස දැකින අතර, කාන්තාවන්ට පුරුෂයින්ට සමාන බලයක් ලැබෙන පරිදි බලය නැවත බෙදාහැරිය යුතු යැයි යොජනා කරති.

- රැඩිකල් ස්ත්‍රීවාදීනු ස්වාමියා සහ දායාරූප අතර සම්බන්ධතාවයේ දී මෙන් ආධිපත්‍යය සහ යටහත් භාවය අනුව බලය තේරුම් ගැනීමට නැඹුරු වෙති. එමෙන්ම ඔවුනු ස්ත්‍රීත්වය (femininity) සහ පුරුෂත්වය (masculinity) අතර වෙනස පිළිබඳ පුරුෂ මූලික ස්ථාපිතය නිදහස සහ යටහත් බව අතර දේශපාලන වෙනසම බව කියා සිටිනි.
 - සමාජවාදී ස්ත්‍රීවාදීන් තරක කර ඇත්තේ බලය සහ ආධිපත්‍යය සාම්ප්‍රදායිකව පුරුෂාධිපත්‍යය හා බැඳී ඇති බවයි. බලය, සමාජය ආධිපත්‍යය එනම් පාලක පන්තියේ සහ පුරුෂයින්ගේ තත්ත්වයක් පමණක් ලෙස අනුව වටහාගෙන ඇත. එබැවින් ස්ත්‍රීවාදයේ කර්තව්‍යය වන්නේ බලය ස්ත්‍රීවාදී දාම්ප්‍රේ කෝෂයකින් නැවත සංකල්පගත කිරීමයි. බලය පිළිබඳ මෙම ස්ථාවරය කාන්තාවන්ගේ ජ්‍යෙෂ්ඨතා අත්දැකීම්, විශේෂයෙන් ප්‍රජනනය තුළ ඔවුන්ගේ භූමිකාව, මත පදනම් වියයුතු බව මෙහිදී යෝජනා කෙරේ.
 - ස්ත්‍රීවාදීන් බලය දේශපාලනයේ කේත්දිය සංක්ලේෂණයක් ලෙස සලකන තමුත් ඔවුන්ගේ විශේෂ අවධානය පුරුෂ ආධිපත්‍යය සහිත සමාජ, දේශපාලන, ආර්ථික හා සංස්කෘතික ආයතන හා භාවිතයන් තුළ කාන්තාවට දී ඇති අසමාන සහ යටහත් භූමිකාව තුළ බලය පවතින්නේ කෙසේද යන්න පැහැදිලි කිරීම කෙරෙහි යොමු කර ඇත.
 - දේශපාලන විශ්ලේෂණය සඳහා ස්ත්‍රීවාදීන්ගේ පුදානතම දායකත්වයක් වන්නේ බලය පොදු පරිමෙන්ඩලය තුළ පමණක් නොව පොදුගලික පරිමෙන්ඩලයේ ද ක්‍රියාත්මක වන්නක් බව විග්‍රහ කිරීමයි. “පොදුගලිකත්වයම දේශපාලනිකයි” (personal is political) යනු ඔවුන් ඒ පිළිබඳ කළ විග්‍රහයේ ජනප්‍රියම ප්‍රකාශනය වේ.
 - ඉහත ප්‍රකාශනය පොදුගලික පරිමෙන්ඩලය තුළ, විශේෂයෙන් පවුල සහ පුද්ගලාන්තර සඛැලාතා තුළ, බලය සහ දේශපාලනය ගැබී වී ඇති ආකාරය පැහැදිලි කරයි.
 - ග්‍රීක දේශපාලන වින්තනයේ සිටම සාම්ප්‍රදායික දේශපාලන විද්‍යාව උපකල්පනය කළේ දේශපාලනය පවතින්නේ පවුලට පිටින් පවතින පොදු පරිමෙන්ඩලය තුළ පමණක් බවය. ස්ත්‍රීවාදීන් මෙය අනියෝගයට ලක් කළ අතර පොදුගලික පරිමෙන්ඩලයේ දේශපාලනය පුදාන ආකාර දෙකකින් සිදුවන බව පෙන්නුම් කළහ.
- (i) රාජ්‍යය හා රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති මෙන්ම නීතිය මගින් පවුල් සඛැලාතා, කාන්තාවන්ගේ ගේරය, විවාහය සහ කාන්තාවන්ගේ සහ දරුවන්ගේ දේපල අයිතිවාසිකම් තියාමනය කිරීම සහ පාලනය කිරීම. මේ අනුව පුද්ගලික පරිමෙන්ඩලය රාජ්‍ය පාලනයෙන් තොර නොවේ;
- (ii) පවුල තුළද ආධිපත්‍යයේ සහ යටත්වීමේ බල සම්බන්ධතා විසින් මනුෂ්‍ය සම්බන්ධතා තිශ්වය කරන ලද ස්ත්‍රී- පුරුෂ සඛැලාතාවක් පවතී.

නිගමනය (ලක්ෂණ 02)

බලය පිළිබඳ ස්ත්‍රීවාදී ප්‍රවේශය, දේශපාලනය පිළිබඳ ස්ත්‍රීවාදී ත්‍යායට සම්පූර්ණ බැඳී ඇත. ස්ත්‍රීවාදයේ විවිධ ධාරාවන් තුළ සංවර්ධනය වූ බලය සහ දේශපාලනය පිළිබඳ ස්ත්‍රී-පුරුෂ සමාජභාවය පදනම් වූ අර්ථ විග්‍රහය විසින් බලය සහ දේශපාලනය පිළිබඳ සාම්ප්‍රදායික දේශපාලන විද්‍යා ප්‍රවේශය රැකිකල් වෙනසකට ලක් කර ඇත.